Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ. МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 126 (16949) | 1985 оной июниин 1, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой эзлжээтэ заседани боложо, 1986—1990 онуудта РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын хүдөө ажахые, агропромышленна комплексын бүсад һалбаринуудые саашадань хүргөөхэ, тэдэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

Заседани дээрэ тэмдэглэгдэнэйэ ёһоор, партиин правительствын шидхэбринүүдтэй зохилдуулагдажа, энэ зонодо хүдөө ажахын материально-техническэ баазые, тэрээндэ хабаатай һалбаринуудые бэхижүүлхэ, хүдөө нютагуудай социальна байдалые болбосон түхэлтэй болгохо, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ба колхознигуудай ажабайдалые һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Гэхэтэй хамта Россин Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын горитой арга боломжонууд гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй, материально-техническэ ехэ нөөсэнүүд, эндэ байгуулагдаһан үйлэдбэриин фондууд ёһотой аша үрэ үшөөл үгэнэгүй. Зарим областьнуудта, автономито республикануудта хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилжэ хүдалдаха, капитальна барилга хэхэ, газарай хүрьһэнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар тогтоогдоһон даабаринууд дүүргэгдэнэгүй.

Энэ асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоол дотор түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жилдэ тэрэниие саашадань хурдан түргэнөөр хүргөөһэнэй, хүдөө ажахын эдлүүриин газарые гамтай һайнаар хэрэглэһэнэй, газар тариялангые шанаржуулан һайжаруулһанай, үргэлжэ дээрэнь онһожоруулһанай, химижүүлһэнэй, эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй, мүн ажалай эмхидхэл болон хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулһанай үндэ-

Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын хүдөө ажахын үйлэдбэриие горитой ехээр хүргөөхэ зорилго табигдана. Хүдөө нютагуудай хүн зоной һуудал байдалые улам һайжаруулха, колхоз, совхозуудта кадрнүүдые түбхинүүлэн һүүрижүүлха хэмжээнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдаба. Байрын гэрнүүд болон соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые, автомобилиин харгынуудые барилгые, хүдөөгэй һүүрин тосхонуудые телефон ооор, үһаар ба газаар хангалгые, хүдөөгэй хүн зониие медицинскэ, хүдалдаа наймаанай ба ажаһуудалай талаар хангалгые бүри хүлэн тус- нөөр хүргөөхөөр, һайжаруулхаар хараалагдана.

РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ зоные саашадань шэнэдхэн хубилгажа, хүргэлтэ түгэс хүдөө ажахытай район болгохо гээшэ ниитэ гүрэнэй шухалын шухала зорилго болоно гэжэ Политбюро тэмдэглээ. Тэдэнэй хүдэлмэридэ ушаржа байһан дутуу дунданнуудые усадхаха хэмжээнүүдые абахыень, Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын хүдөө ажахые, бүхы агропромышленна комплексые хүрдэн түргэнөөр хүргөөхыень түс түс министерствонүүдтэ, албан зүргаануудта, нютагай партийна болон совет органуудта даалгагдаба.

1986—1995 онуудта сроной радио-дамжуулгын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые хүргөөхэ хэмжээнүүдтухай тогтоолые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. Радио-дамжуулгын объектнүүдые бариха, һэльбэн шэнэлхэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые, приборнуудые зохёожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ үргэн ехэ программа тэрээн дотор хараалагдаа. Энэнь хото, хүдөөгэй хүн зониие радиодамжуулгаар гүйсэд дүүрэнээр хангаха, стереофоническа миндаһан дээрэ бэшэлгэтэй радио-дамжуулгын хэрэгсэлнүүдые хүргөөхэ, бүхы городуудта, районой түбүүдтэ, һуурин тосхонуудта гурбан программатай дамжуулгын системэ байгуулгые гол түлэб түгэсэхэ, хүдөө нютагуудта нимэ системэ эдэбхитэйгээр нэбтэрхэ арга олгохо байна.

Москвагай метрополитениие саашадань хүргөөхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй оруулһан дурадхалые Политбюро хаража үзөөд, һайшааһан байгаа. Эдэ дурадхалнууд ниислэл хотын хүн зониие транспортаар хангалгые шуурхэхээр нарижуулан һайжаруулха, городой промышленна зононуудтай ба түбтэй Москвагай хүн зоной олоороо ажаһуудаг томо ехэ районуудые холбоһон метрополитенэй шэнэ линиинүүдые түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жилдэ барижа, ашаглалгада оруулха, мүн метрополитенэй хүдэлжэ байгаа линиинүүдые һэльбэн шэнэлхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна.

Нүхэр М. С. Горбачевой Германиин Социал-демократическа партиин Түрүүлэгшэ, Социалис интернационалай түрүүлэгшэ В. Брандттай хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые ЦК-гай Политбюро зүбшэн хэлсэбэ.

Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргуулхагүй, замбуулинай болон ядерна буу зэбсэгүүдэй асуудалнуудые хоорондонь нягта холбоотойгоор хаража үзэлгын гол ёһые сахижа, СССР-эй ба США-гай хоорондо Женеводэ үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлаха тухай мүнөөнэй оршон байдалай гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй ба СДПГ-гэй хараа бодолой адлирхуу байһые хөөрэлдөөн харуулаа. Европодо найдамтай аюулгүй байдал хангаха, энэ түбиин оронуудай, тэрэ тоодо СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи хүршэ ёһоной һайн харилсаае хүргөөхэ, шахардуу шанга байдалые һуларуулгада тэхэрин бүсаха тухай асуудалнуудаар хоёр партиин хараа бодол дүтэрхэгүй, али адлирхуу байна. Эб найрамдалые бэхижүүлхын тула бүсад оронуудай хэрэгүүдтэ гадаадаһаа али бүхы хамааралсалгые зайсуулха, хүргэлтын дулдыданги бэшэ, бэеэ дааһан байдалай замда гараха талаар арадуудай эрхые сахин хамгаалха эрилтэ табина гэжэ хоёр парти тооломо. Орёо түгшүүрилтэй, аюултай улахоорондын оршон байдалда арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые, харилсаа холбоое гүнзэгырүүлэн хүргөөхын тула амгалан тайбан байдалые хаанган бэхижүүлхые үнэн зүрхэнһөө хүсэдэг бүхы хүсэнүүдэй хамтын ажал ябуулгые үргэдхэхэ, эдэбхижүүлхэ,. Социалис интернационалтай, социал-демократическа ба социалис партинуудтай, тусхайлбал, СДПГ-тэй КПСС-эй холбоо барисаае үргэлжэлүүлхэ, хүргөөхэ гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ Политбюро тэмдэглээ.

Албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэһэн Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кракситтай совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд тухай мэдээсэлые Политбюро шагнаба. Худалдаа наймаанай-экономическа, эрдэм-техникын, соёлой холбоонуудай талаар, мүн Европын ба дэлхэйн политикын гол шухала асуудалнуудаар политическэ зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, һанамжанууда халан абалсаха талаар совет-итальян хоёр талын харилсаан амжалтатайгаар хүргөөгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Улахоорондын байдалай хэдэ хэдэн ехэ асуудалнуудаар хараа бодолойнь эндэ ондоо байгаашье һаанч, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые бэлюулха, илангаяа Европодо сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе бага болгохо, шахардуу шанга байдалые һуларуулха, бүхы оронуудай дулдыданги бэшэ, бэеэ дааһан байдалые наринаар хүндэлжэ, амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудай үндэһөөр гүрэнүүдэй хоорондо ашаг үрэ ехэтэй харилсаае хүргөөхэ гэхэ мэтын гол шухала асуудалнуудаар СССР болон Италиин арга боломжонуудтай байһые, үгээ ойлгоосохо хүсэлэнтэй байһые хөөрэлдөөнүүд баталба. Италитай али алиндань ашатай туһатай харилсаа холбоогоо саашадань хүргөөхэ, политическэ хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ Политбюро тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ дотоодын политикын ба улахоорондын байдалай бүсад зарим асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэнэн байна.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

1985 ОНДО ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИИН ҮЕДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ТАЛААР ТҮНХЭНЭЙ РАЙОНОЙ КОЛХОЗУУДАЙ КОЛХОЗНИГУУДАЙ, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД ТУХАЙ

1985 оной зунай бэлшээриин үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхэ талаар социалис уялга абаһан Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудай колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүсхэл һайшаан дэмжэгдээ.

Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудай колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжэхэ хүдэлмэри ябуулжа, зунай бэлшээриин үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхээр, мяха, һү, нооһо абаха ба гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын тула мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые моральна болон материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдые абахаар, һаалиин фермэнүүдэй, һаалишадай, мал адуулагшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхээр КПСС-эй горкомууд, райкомууд, райгүйсэдкомууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, колхоз, совхозуудай партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинууд уялгалагдаба.

Республикын, районуудай газетэнүүдэй редакцинууд, Телевиденй болон радио-дамжуулгын талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитет зунай үедэ һү һаалиин фермэнүүдэй, малай гүүртэнүүдэй коллективүүдэй социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулжа, дамжуулжа байха зэргэтэй.

1985 ОНОЙ ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИИН ҮЕДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ТАЛААР ТҮНХЭНЭЙ РАЙОНОЙ КОЛХОЗУУДАЙ КОЛХОЗНИГУУДАЙ, СӨВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) болон удаадахи Пленумүүдэй шидхэбринүүдые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жилэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын, КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр үгтахын түлөө республиканска социалис мүрысөөндэ оролсожо, районой хүдөө ажахын ажалшад таряан болон мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхын тула бии байгаа нөөсэнүүдые, арга боломжонуудые хэрэглэхэ талаар үсэд нэтэрүүгээр хүдэлнэ.

1984 ондо районой колхоз, совхозууд гүрэндэ ороохо, хартаабха, һү болон нооһо худалдахя түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ. 1980 онтой сасуулхада, 1984 ондо гүрэндэ ороохо худалдалга 72 процентээр, хартаабха —1, овощ—174, мяха —95, һү—18, нооһо—7 процентээр ехэ болоһон байна.

Районой 20 гаран һаалишад табан жилэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргээ. Недондо районой 13 һаалишан гурбан мянганай хилэ дабажа гараба. Саяанай совхозой һаалишан Г. Д. Бандеев үнөэн бүриһөө 3836 килограмм һү һааһан, Түнхэнэй совхозой һаалишан Н. Б. Доржиева үнөэн бүхэнһөө 3406 килограмм һү абаһан байна.

1984 ондо 11500 буруун болон хашарагууд холын бэлшээринүүдтэ гаргагдажа, зунай үедэ тус бүриинь шэгнүүри сүүдхэн туршада дунда эзргээр 850 граммаар нэмээгдээ. Тиигэжэ бүхы малай шэгнүүри 11730 центнерээр нэмэһэн байна. Саяанай совхозой мал адуулагшад зунай бэлшээриин үедэ малайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүри сүүдхэдэ 961 граммаар нэмээбэ. Тиихэдэ эндэхи түрүү мал адуулагшад Д. Д. Сагалуев, А. Ж. Хальчаев гэгшэд толгой бүхэнэй шэгнүүриие сүүдхэдэ тус тустаа 1181, 1026 граммаар нэмээжэ шадаа. Түнхэнэй совхозой мал адуулагша А. Н. Таряшинов даажа абаһан малайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүриие сүүдхэдэ 1189 граммаар нэмээһэн байна.

Гэхэтэй хамта түсэбтэ табан жилэй дүрбэн жилэй дүнгөөр районой колхоз, совхозууд 2214 тонно ороохо, 1929 тонно овощ, 188 тонно мяха гүрэндэ үритэй үлөө.

Бидэнэр, мал болон таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэд, ехэ харюусалгаяа мэдэрэн, зунай үедэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха, мүн байгша оной болон бүхыдөө табан жилэй түсэбүүдые дүүргэхын тула тэмсэхэ талаар үндэр социалис уялганууде абанабди.

Зунай һаранууд районой ажахынуудай һү үйлэдбэрилхэ, залуу эбэртэ бодо мал түргэнөөр таргалуулха хэрэгтэ ехэ таатай зохид хаһа гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ һүнэй фермэнүүдэй, мал таргалуулгын гүүртэнүүдэй коллективүүд һү һаалиие дээшэлүүлхэ, малай шэгнүүри нэмээхэ талаар бодото уялганууде абаба.

Районой һү һаалиин 28 фермын 4-ниинь олон жилэй бэлшээритэй. Бүсад фермэнүүдэй дэргэдэхи 329 гектарта тэжээлэй ургамалнууд таригдаа. Тэрэнэй хажуугаар һү һаалиин бүхы фермэнүүдтэ зунай үедэ тэжээл буйлуулдаг цехүүд, кухнинууд хүдэлгэдэхэ. Эдэ хэмжээнүүд зунай бэлшээриин дүрбэн һарын туршада үнөэн бүриһөө 900—1000 килограмм һү һааха, бүхыдэнь 43645 центнер һү үйлэдбэрилжэ, 41370 центнерыень гүрэндэ тушааха арга олгохо. Тиигэжэ районой колхоз, совхозууд гүрэндэ һү худалдаха талаар байгша оной, мүн бүхэли табан жилэй түсэбүүдые бэелүүлжэ шадаха.

Мүнөө үедэ ехэ һү абахын хажуугаар тэрэнэй шанар һайжаруулхын түлөө шанга тэмсэл ябуулагдана. Зунай үедэ һүнэйнгөө 85 процентыень нэгэдэхи сортоор гүрэндэ тушаахабди.

Мяха үйлэдбэрилгые ехэ болгохын тула колхоз, совхозуудта мал бэлшүүлэн таргалуулхаар 56 гүүртэ байгуулагдаба. Эндэ бүхыдөө 11700 залуу мал тоологдоно. Гүүртэ бүхэнэй байха газар, малшадай гэрнүүд, һарабшанууд эртээннээ түхеэрэгдээ. Бэлшээри үгтөө, дүүрэн хүрэхэ дабһан зөөгдөө. Зунай холын бэлшээридэ гараха бүхы малые үбшэнһөө һэргылхэ үргэн хүдэлмэри ябуулагдаа. Гүүртэнүүд дүршэл шадабари ехэтэй малшадта даалгагдаба. Малшадай дунда коммунистнууд, комсомолшууд, залуушуул олон. Һүнэй фермэнүүдтэ, бэлшээн таргалуулгын гүүртэнүүдтэ партийна, партийно-комсомольско бүлэгүүд, арадай хиналтын постнууд болон депутадуудай постнууд байгуулагдаа.

Зунай бэлшээриин үедэ ехэ шэгнүүри абалга манай мал адуулагшадай үнэн сэхэ ажалһаа, бэлшээри зүбөөр эмхидхэлгэһээ дулдыдаха гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Тиимэһээ энэ жилдэ районой бүхы мал адуулагшад толгой бүхэнэй шэгнүүриие сүүдхэдэ 900 граммаар нэмээхэн, хамта дээрэнь 12630 центнер нэмэлтэ мяха абахын түлөө тэмсэхэ.

Зунай бэлшээриин үедэ малаа һайнаар таргалуулха гэһэн үүсхэл Саяанай совхозой мал адуулагшад гаргаа. Совхоздо 1570 залуу эбэртэ бодо малтай 7 гүүртэ байгуулагдаа. Энэ ажахын мал адуулагшад 100 үдэрэй туршада толгой бүхэнэй шэгнүүриие 1 центнерһээ бага бэшээр нэмээхэ, бэлшээриин үедэ хамтадань 1885 центнерһээ бага бэшээр шэгнүүри нэмээхэ гэһэн социалис уялга абаба.

Мал адуулагшад Т. Ж. Ускеев, Г. Г. Пермяков, Г-С. Ж. Гомбоев гэгшэд малайнгаа тус бүриин шэгнүүриие сүүдхэдэ 1100 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абаа.

Ехэ шэгнүүри абахын тула бэлшээриин түрүүшын үдэрһөө малаа һайнаар уһалхабди, түхэреэн сүүдхэдэ бэлшээхэбди, бэлшээриингээ участогые аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэбди.

Ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд малаа һоно, батаганаанһаа һэргылхэ талаар саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулха. Тэнхээ тамир муутай, үбшэн малнууд тусхай гүүртэнүүдтэ байгуулагдажа, тэндэнь холимол тэжээл, һайн бэлшээри үгтэхэ, эмнэлгэ эмхидхэгдэхэ юм.

Колхозуудай правленинүүд, совхозуудай дирекцинүүд, ажахынуудай парткомууд ба партбюронууд, профкомууд болон ВЛКСМ-эй комитедүүд зунай бэлшээриин үедэ һү һаалиие дээшэлүүлхын, ехэ шэгнүүри туйлахын түлөө социалис мүрысөөнэй гурим, малшадые моральна болон материальна талаар урмашуулгын дүрим баталаад, һаалишан, мал адуулагша бүхэниие танилсуулаа.

Зунай байранууда байһан малшадые соёлой ажаһуудалай, медицинын болон худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулхын тула түсхай хэмжээ ябуулганууд харһалагдаад, бэелүүлэгдэжэ байна.

Арбан үдэрэй туршада хонидойнгоо нооһо шанартайгаар хайшалжа дүүргэхэбди. Хонин бүхэнһөө 3,2 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалжа, гүрэндэ нооһо худалдаха жилэйнгээ түсэбые дүүргэхэбди.

Малай үбэлэйнгөө байрада орохотойнь сасуу 4700 толгой залуу эбэртэ бодо малые шахан таргалуулжа эхилхэбди. Тэрэнэй ашаар районой колхоз, совхозууд малайнгаа толгой бүхэниие 350 гаран килограмм шэгнүүртэйгээр туршаажа, гүрэндэ мяха худалдаха талаар жилэйнгээ, бүхы табан жилэй түсэб дүүргэжэ шадаха. Һү һаалиин фермэнүүдэй, мал бэлшээн таргалуулгын гүүртэнүүдэй коллективүүд ажалдаа бригадна подряд болон ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ.

Зунай бэлшээри дээрэ һү үйлэдбэрилгые горитойгоор дээшэлүүлхын, үндэр шэгнүүри абахын, һүнэй шанар һайжаруулхын, гүрэндэ тушаагдаха малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын, 1985 оной, мүн бүхы табан жилэй социалис уялганууд болон түсэбүүдые заатагүй бэелүүлхын, партиин XXVII съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар үгтахын түлөө үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлхыень республикын мал ажалай бүхы худэлмэрилэгшэдые бидэнэр уряалнабди.

Уялганууд доро гар табигшад:

Г. Д. Бандеев, Н. Б. Доржиева, Р. И. Бобкова — һаалишад, А. Н. Таряшинов, А. Ж. Хальчаев, П. С. Гармаев — бэлшээн таргалуулгын гүүртэнүүдэй мал адуулагшад, С. Х. Имескенов, А. Ж. Комиссаров — ажахынуудай ахамад зоотехнигүүд, В. Ж. Сыренов, Ю. П. Седов, П. М. Махаров—ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, И. Б. Таряшинов, А. Б. Бороев—ажахынуудай партийна комитедүүдэй секретарьнар, Б. Н. Доржиев, В. П. Балдаев—сельскэ Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, В. А. Колмаков—хүдөө ажахын управленийн начальник, Н. Б. Манзаев — райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ, В. Д. Таханов—КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь.

ХИБҮҮД, АМАР САЙН!

...сайн, үхибүүд!» — гэһэн урин дулаахан үгэ... бүри хүүгэдэй саадуудта, һургуулинуудта ...гээшэ. «Амар сайн, басагахан (хүбүүхэн)!» — ...дээр балшар заахан үхибүүдые хүүгэдэй ...дүүтэ уттадаг. Иигэжэ хүүгэдэй саадуудай ...шэд багшанар, врач-педиатрнууд түрэл Совет засагайнгаа эдир үетэн тушаа гаргажа ...долгые хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ гээшэ.

...шье, үглөөгүүр яслида, саадта үхибүүдэй ...сархадаа, сүүмхэ үргэлүүлээд, тэдэнээ урог... ...дээ, бэеыень эмшэлүүлхээ поликлиникэдэ ..., тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ эгээл үнэ... ...этигэн даалгана ха юмбибди. Хүмүүжүүлэг... ...шанарай, педиатрнуудай олонхид бидэнэй ...арюулжа, обществын ажалай ерээдүйн халаа... ...энхээр, эрдэм мэдэсэтэйгээр ургуулжа, һур... ...дүүлжэ, гүрэн түрын даабарние эрхимээр бээ... ...тамсэжэ байдаг.

Совет гүрэнэй нэн түрүүн бэелүүлмээр гол ...елгонуудые, хэмжээ ябуулганууде тодор... ...атууехэ Ильич багшамнай «БҮХЫ ЮУМЭЕЭ ...ДТЭ!» гэһэн юм гэжэ бидэ мэдэнэбди. Тин... ...злынгөө түүхын алишье шатада Совет гүрэн ...нэй нангин энэ захяае бэелүүлэн, үхибүүд ...лодоо оролдодог байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаал... ...дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэшье үхибүүд ...долгоёо Коммунис партиннай дайшалхы ...таяа тон адляар шиндхэлсэжэ байһан юм. ...блокадын үедэ суута Ладожска нуур дээ... ...даралай харгын» гаргагдахалаар, нэн түрүүн ...ые Ленинградһаа гаргаха зорилго табигдаһан

...хээрэлые хүргөөхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай, ...ительствын һүүлэй жэлнүүдтэ баталан абаһан ... хадаа эдир үетэнэй элүүр энхээр, дүрбэн ...лтэтэйгөөр урган болбосорхо хэрэгтэ зорюу... КПСС-эй ЦК-гай апрелинин (1984 он) Пленуй... ...ей Верховно Соведэй сессинин һүргуулинин ...шаа баталан абаһан тогтоолнууд, шиндхэбэ... ...үлээрнь СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...лан баталан абаһан тогтоолнууд мүн ерэ... ...таан тушаа гаргажа байһан анхарал оролдол... ...о жэшээ боложо үгэнэ бшуу. Мүнөө орон ...тэрэ тоодо манай республикада һургуулинин ...эхин шатанууд бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

...республикын эдир үетэн бүхы Совет ороной ...он адляар гүрэн түрынгөө үдэр бүринин ха... ...о, үдэр бүринин анхарал оролдолго доро үдэжэ ...ада захыень абажа харабал, республикымнай ...дэмэй, интернат болон тусхай һургуулинуудта ...0000 гаран һурагшад мүнөө үедэ түлөөһэгүй ...эр номоо үзэжэ, эрдэмэй үндэһэ шудална ...алсалай ерэхэ жэлдэ тэдэнэй тоо бүри олоо... ...атай.

...нтын поликлиникэнүүдтэ, амбулаториннуудта, ...дта бүхы үхибүүд түлөөһэгүйгөөр эмшэлүүл... ...үүгэдтэй эхэнүүдтэ хууляар хараалагдаһан ...алтэнүүд үгтэдэг байна.

...наяын жэлнүүдтэ һургуулида орохоор бэлдэ... ...20000 шахуу үхибүүдэй бэе махабадын элүүр ...лын тула горитойхон оролдолго хэгдэжэ бай... ...ынхэдэ үсэгэлдэр гараһан нялхаһаа эхилээд, ...үрэтэр хэды олон багашуул нимэ анхаралда ...шэбэ!

...анай орондо Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ...жабхалантайгаар тэмдэглэгдээ. Харин түүхэ... ...та аяар 20 миллион совет хүнүүдэй ами на... ...р, материальна хизааргүй ехэ гарза хохидо... ...туулагдаа. Гитлеровецүүдтэ алуулагдаһан 20 ...түүдэй дунда нилээн олон үхибүүд тоологдохо. ...блокадада, фашистнуудай саг зуураар эзэм... ...байһан нютагуудта хэды олон үхибүүд тура... ...бомбоһоо, номонһоо хосороб!

...ША-гай захиргаан шэнэ дай үүсхэхын түлөө ...о, буу зэбсэг эбдүүсэн түхеэрхэһээ гадна хар... ...гүрэнүүдтэ тэрэнээ худалдадаг байна. Ла... ...бусад буу зэбсэгэй «үйлэдэлгые шэнжэлхэ» ...өө США 30 миллиард шахуу доллар мүнгэ ...ар хараалханхай. Энэ мүнгэ зөөрн хадаа хэдэн ...түнэй һуурнтай һургуули барижа, дэлхэй дээ... ...н байдалтай бүхы хүүгэдые хооллуулхада, ...да, бүхэли жэл соо хүрэхөөр байгаа.

...лхэй дээрэ ажаһуужа байһан гурбадахи хүн ...а үхибүүн болоно. ЮНЕСКО-гэй соносхоһон ...ёһоор, дэлхэй дээрэ жэл соо 29 миллион бал... ...д туража үхэдэг, Африкада шэшэрдэг үбшэн... ...ллион хүүгэд хосордог байна ха юм!

...—Хүүгэдые хамгаалгын улахоорондын үдэр. ...й улахоорондын демократическа федерацинин ...тогтоогдоһон энэ үдэр хадаа үхибүүнэй эрхые ...сахилгын туг доро жэл бүри тэмдэглэгдэдэг

...эрэ ядерна дайнай аюулай оршондо мүнөө ...ршуулай улахоорондын жэл гэжэ ООН-ой ...ассамблейн соносхоһонинь гүнээгы удхатай. ...нэй ерээдүйн халаанние ядерна үхэлһөө ...э дайнда бэлдэлгые отто хорихо гэһэн нан... ...тойгоор соносхогдоһон Залуушуулай улахоо... ...дэ Залуушуулай ба студентнэрэй бүхэдэлхэйн Москвада энэ нажартаа болохонь шуу. Дэл... ...залуушуул улахоорондынгоо хуралдаанда ...дүү үетэнөө дайнай аюулһаа аршалан хам... ...д шиндэнги байһанаа мэдүүлхэ байха.

...өө эдир халаанние хамгаалха хэрэгтэ манай ...а ажалша түмэн өөһэдынгөө нангин хубитые ...тай. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ, тус тустаа даажа ...аа эрхимээр ябуулжа, ажалай бүтээсые дээ... ...ргаһан продукциингаа шанарые һайжаруулха ...но.

...а архидалгые болон алкоголизмые зайсуулха ...тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министр... ...нэй тогтоолнуудые, СССР-эй Верховно Сове... ...СР-эй Верховно Соведэй Президиумүүдэй ...шар гаргаһан Указуудые бэелүүлгэ хадаа ...амгаалгатай нягта холбоотой байна. Архидал... ...тгаар манай үхибүүдэй балшар наһые бузар... ...гэжэ обществын эрэтэд барандаа хадууха, ...гам хайрагүй тэмсохэ уялгатай.

...эрэ ядерна дайнай үүлэн огторгойе бү бүр... ...й сайн, үхибүүд!» гэжэ саг үргэлжэ мэндэ... ...зол жаргалаа алдахагүйн түлөө үдэр бүхэндэ

...НИ ЁҺОНОЙ ...АНАЙ ХЭРЭГЭЭР

...гай, СССР-эй ...ай Президиу... ...й Министрнүү... ...уряалаар КПЧ... ...ералына сек... ...й Президент ...йоной албанай ...30-да Москва

...-гай Политбю... ...СССР-эй Мини... ...дэй Түрүүлэгшэ ...КПСС-эй ЦК... ...ой гэшүүндэ ...СР-эй Верховно ...диумэй Түрүү... ...хи орлогшо ...КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие үгтаа.

Кремльдэ, Кремлиин Ехэ ордоной Георгиевско зал соо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Г. Гусагые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалан үгтэһэн байна.

Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, К. В. Русаков болон бусад тусхай тушаалтад Кремль соо болоһон уулзалгын ёһололдо хабаадалсаа.

(ТАСС).

...СР-һээ МОРДОБО

...Министрну у д э й ...лэгшэ Б. Крак... ...Советскэ Со... ...о, Совет хүтэл... ...лар тэрэ алба... ...манай орондо

...-гай Политбю... ..., СССР-эй Ми... ...Соведэй Түрүү... лэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон бусад тусхай тушаалтад Москвагай аэропорт дээрэ тэрэниие үдэшэбэ.

(ТАСС).

Бригадна подряд: дүй дүршэл ба зорилгонууд

БУЛЮУ ТАЛАНЬ АРСАШАГҮЙ

Хүн зонойнгоо ажаһуудалые улам һайжаруулхын тула түрэл парти, правительствамнай айхабтар ехэ анхарал оролдолго гаргажа байдаг гээшэ. Арадаймнай амгалан, баян дэлгэр байдал Эхэ ороной экономикын саашанхи хүгжэлтэтэй сэхэ холбоотой гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ. Һүүлэй үедэ орон доторнай ажалай болон үйлэдбэриин журам бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ, продукциин шанар дээшэлүүлхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха, тэдэниие үйлэдбэри эрхилэлгэдэ үргэнөөр хабаадуулха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ хэрэгтэ бригадна подрядай аша туһа тон ехэ. Тэрэ ажалай болон материальна нөөсэнүүдые алмаха, арадай ажахые улам хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Манай районой промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдэй 62 процентнь мүнөө бригадна подрядаар хүдэлнэ. Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэдэй —88, Хандагатайн леспромхозой — 63, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин хүдэлмэришэдэй 64 процентнь ажалаа энэ түрүү аргаар эмхидхэнэ. Харин Элхиин авто-заһабарилгын, Шэнэ-Бэрээнэй гол заводуудта бригадна подрядаар хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй тоо районой дунда зэргын хэмжээндэ хүрэнэгүй.

Ажалда хабаадаһанай коэффициентээр салин хүлһэ түлэдэг, үйлэдбэридэ хүн бүхэнэй оруулһан хубитые бүхы талаһаань хаража сэгнэдэг газартал бригадын гэшүүд коллективэйнгээ урда ехэ харюусалгатай байдаг, хамтын хэрэгэй түлөө бүхы хүсөөрөө оролдодог гэжэ бодото дүй дүршэл харуулна.

Хүн бүхэнэй ажалда хабаадаһаниие зүбөөр тодорхойлхо гээшэ хүнгэн бэшэ. Хүнэй ажалые зүбөөр сэгнэхын тулада үдэр бүриин дүн гаргагдаха, олондо сонсохогдожо байха ёһотой. Гэбэшье манай райондо энэ талаар үшөөл дутагдалнууд бии. Юуб гэхэдэ, шэнэ аргаар хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй ороидоол 24 процентнь ажалда хабаадаһанай коэффициентээр салин хүлһэсэ абана. Жэшээлхэдэ, Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой 580 хүдэлмэришэн, Хандагатайн леспромхозой — 417, Онохойн модоной комбинадай—211, Элхиин авто-заһабарилгын заводой 140 хүдэлмэришэн энэ гуримаар салингаа абадаг байна бшуу. Зарим предприятинуудта КТУ оройдоошье хэрэглэгдэнэгүй. Үшар нимэһээ мэргэжэл шадабари ехэтэй зарим хүдэлмэришэд бригадна подрядта орохо дурагүй байдаг.

Ажалые хамтын аргаар эмхидхэхэ, урмашуулха асуудалнуудай дунда ажахын тоосоон шухала һуури эзэлдэг. Тэрэ хамтын хэрэгэй түлөө бригадын гэшүүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлдэг арга нүхэсэл болоно. Онохойн модоной комбинадай модо тайрагшадай, зөөгшэдэй, технологическа зомгоол үйлэдбэрилэгшэдэй, Хандагатайн болон Горхоной леспромхозуудай модо бэлэдхэгшэдэй дунда ажахын тоосоон үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Шулуутайн леспромхоздо ажахын тоосоогоор хүдэлдэг бригадануудые байгуулха тухай тусхай шиндхэбэри абтаашье һаа, тэрэнь удаан саг соо бэлүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ Шэнэ-Бэрээнэй гол, Элхиин авто-заһабарилгын заводуудта, Загарайн мехлесхоздо, Загарайн карьероуправленидэ ажахын тоосоогоор хүдэлдэг нэгэшье бригада мүнөө үгы байһаар.

Ажахын тоосоон ажалай болон материальна нөөсэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, түүхэй эд хэрэгсэлнүүдые, электрын эльшэ хүсэ алмаха, арьбалха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ. Гансал Онохойн модоной комбинадай коллектив үнгэрһэн жэлдэ 137 мянган тухэригэй эльшэ хүсэ ба эд хэрэгсэлнүүдые алмаһан байна. Алмагдаһан мүнгэнэй хахадынь бригадануудай гэшүүдтэ түлэгдэһэн юм. Ажахын тоосоогоор хүдэлдэг бригадануудай ажалай бүтээсэ предприятиин дунда зэргын хэмжээнһээ 10 процентээр дээшэ байдаг.

Онохойн модоной комбинадай И. И. Кузнецов, И. И. Денисов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг модо тайрагшадай бригадануд, В. А. Павловай технологическа зомгоол гаргадаг бригада, Хандагатайн леспромхозой Г. Г. Цыремпиловэй, М. М. Павловай модо бэлэдхэгшэдэй бригадануд ажахын тоосоогоор хүдэлдэг болоһоор ажалдаа горитойхон амжалтануудые туйлаа. Жэшээнь, Иван Ильич Кузнецовой даадаг бригада шэнэ аргаар хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо бии байгаа техникэ, түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ сэхтэйгээр ашаглажа, алишье газарта амжалта туйлана. Үйлэдбэрини «Забайкаллес» нэгэдэлэй модо тайрагшадай дунда 1982—1983 онуудта дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ бригадын коллектив түрүү һуури эзэлһэн байна. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр хоёрдохи һуурида гараа. Нёдондо тэдэнэр 4 мянган тухэригэй материальна нөөсэнүүдые арьбалһан жэшээтэй. Түсэбтэ табан жэлэй туршада 891 мянган кубометр модо тайраха даабарияа бригадын коллектив байгша оной апрелиин 3-да бэелүүлжэ шадаба. Тиигэжэ тэдэнэр табан жэлэй туршада 1 миллион кубометр модо тайраха гэһэн социалис уялгаяа Агуу Октябриин һайндэр хүрэтэр дүүргэхэ аргатай болобо. Һүүлэй хоёр жэл соо энэ бригадада нэгэшье хүн ажалай журам эбдээгүй.

Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ үедэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хамтын подряд нэбтэрүүлхэ гээшэ тон шухала. Түсэбтэ табан жэлэй туршада районоймнай колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулагдаа. 1982 оной хахадһаа колхоз, совхозуудта, агропромышленна нэгэдэлэй предприятинуудта хамтын подряд нэбтэрүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргагдаа. Мүнөө үедэ районой эбэртэ бодо малай бүхы фермэ, гүүртэнүүлэй хахадһаа ехэнхинь, хоёр харуулһалдаг бүхы коллективүүд бригадна подрядаар хүдэлнэ. Тиихэдэ 5 комплекс болон фермэнүүд поточно-цеховэ аргаар һу үйлэдбэрилдэг болоо. Ажахынуудай тарыалангай — 79,6, нуга сабшалангай 54,8 процентынь бригадна подрядаар хүдэлдэг коллективүүдтэ даалгагданхай. Эдэ бүгэдые тракторно-гараан ажалай 21 бригада болон звено, луговодуудай —30, хартаабхашадай—4, овощ ургуулагшадай 7 звено болон бригадануд харуулна. Тэрэнэй хажуугаар районой агропромышленна нэгэдэлэй предприятинуудай 13 бригада хамтын подрядта оронхой. Һүүлэй хоёр жэлэй дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, бригадна подрядаар хүдэлдэг коллективүүдэй олонхинь продукци абаха, материальна болон ажалай гаргашанууд доошолуулха талаар ехэ амжалтануудые туйлаба. Жэшээнь, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Иван Стефанович Зубакинай хүтэлбэрилдэг тракторно-гараан ажалай бригадада 1894 гектар тарыаланг, 12 трактор, 7 комбайн болон бусад техникэ даалгагданхай. Тэдэнэр бригадна подрядта ороһон сагһаа хойшо гектар бүриһөө хоёр дахин шахуу ехэ ургаса абадаг болоо. Жэл бүхэндэ районоймнай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Нёдондо район дотор суглуулагдаһан ороһоной центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 13 тухэриг 37 мүнгэтэ байгаа һаань, тус бригадын үйлэдбэриһэн продукциин центнер бүхэнэй сэн 3,26 тухэригтэ болоо. Бригадын гэшүүд үйлэдбэриһэн продукциингаа зорилгоо салин абадаг гээшэ. Түсэбөөр гадуур абаһан продукциингаа түлөө нэмэлтэ түлбэридэ хүртэдэг. Нёдондо тэдэнэр ороһон тухэриг бүхэн дээрээ нэмэлтэ 37 мүнгэ абаһан юм. Тэрэнэй хажуугаар бригадын гэшүүн бүхэндэ 6 центнер ороһон үгтөө.

Үнгэрһэн жэлдэ ургаса дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар Онохойн совхозой — Габдуллин, Лобачев, Хүрбын ОПХ-гай—Зубакин, Белых, Шульгин, «Гигант» колхозой — Леонов, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой — Содномов, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой — Якимов, «Дружба» колхозой Гончаров гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануд амжалта туйлаһан байна гэжэ һануулая.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха, колхоз, совхозуудта бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай асуудалнууд һүүлэй үедэ 2 дахин партийн райкомой пленум дээрэ зүбшэгдэһэн юм. Тэндэ абтаһан шиндхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Хүрбын ОПХ-гай, Онохойн совхозой, «Гигант» колхозой партийна организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд эзэ оролдолго гаргана. Дурсагдаһан ажахынуудай мал ажалда бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээ.

Гэхэтэй хамта Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Эрхирэгэй совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд 1983 ондо хүсэд бэлэдхэлгүйгөөр һүнэй фермэнүүдые бригадна подрядта оруулһан байна. Тиимэһээ эндэхи үнсэд нэгэ эзэгүй болоһон, ашаг шэмэсэ доошолуулһан байха бшуу. Һүүлэй һүүлдэ эндэхи фермэнүүдэй коллективүүд хуушанайхяараа ажаллаха баатай болоо һэн.

Тайлсын, «Дружба» совхозуудай, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэридөө бригадна подряд нэбтэрүүлхэ асуудалда ханамжагүйгөөр хандана.

Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр манай районой РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан юм. Энэ амжалтадамнай бригадна подрядаар хүдэлдэг коллективүүдэй оруулһан хубита тон ехэ. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха хэрэгтэ бригадна подрядай оруулһан аша туһань, булюу талануудынь арсашагүй. Үшар нимэһээ партийн райком, арадай депутадуудай районо Советэй гүйсэдком бригадна подрядые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ асуудалнуудта саг үргэлжэлэн анхарал хандуулжа байха зэргэтэй.

А. АЛЕКСЕЕВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой хөөрдохи секретарь.

ШИНТЭ ПОЛИТ-ҮДЭР ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүн бүхэндэ ойлгуулха гэһэн зорилгонуудаа ооспубликын партийна организацинуудай, үзэл сурталай эдэбхитэд бэелүүлжэ байнхай. «Партимнай съезддэз бэлдэнэ» гэһэн темээр майн 23-да үнгэргэгдэһэн нинтэ полит-үдэр энээниие гэршэлнэ.

Полит-үдэр үнгэргэхын урда тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Бүхы элидхэлшэд КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудые гүнэгыгөөр шудалһан, областной болон районно партийна организацинуудай зорилгонуудта үндэһэлэн, хөөрэлдөөнүүдые, лекцинүүдые үнгэргэһэн байна.

Мүн партийн обкомой пленум партийна организацинуудай болон ажалша коллективүүдэй урда гол хараа шугамтайнь холбоотой асуудалнуудые тобиһан байна. Эдэ асуудалнууд ажабайдалаймнай али бүхы эрилтэнүүдһээ дулдыдэн гаранхай. Эндэ арадай ажахын хүгжэлтын эршэ хүсэ шангадхалга, эрдэм-техникын хүгжэлтые түргэдхэлгэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, ажахы хүтэлбэрилгэ болон түсэблэлые нарижуулга, продукциин шанар дээшэлүүлгэ, гурим, журам болон эмхидхэл һайжаруулга гэхэ мэтэ зорилгонууд ороно.

Тиимэһээ ниитэ полит-үдэртэ хабаадахаяа партийна, совет эдэбхитэд ажалша коллективүүдтэ олоороо ошоһон байна. Бэшүүрэй, Ахын, Улаан-Удын, Кабанскын, Железнодорожно болон Октябрьска районуудта полит-үдэр илангаяа эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

Энэ үдэр ажалша коллективүүдтэ партийна комитедүүдэй 1460 элидхэлшэд хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, тэндэнь 61 мянган хүн хабаадаба.

Байгша ондо Ахын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд муу бэшэ амжалта туйлаба. Хүдэлмэришэдэй суглааануудта, нютагай сходуудта, уулзалганууда тэдэнэр партиин ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй хараалһан хэмжээ ябуулганнуудые нэгэн хүн шэнгеэр бултадаа һайшааба. Энээн тухай тогтохо зуураа, «Улаан-Аха» колхозой түрүү хонишон Евдокия Аюшеевна Иванова нүхэдтөө хандан, ажалай журам, үйлэдбэриин гурим бэхижүүлхэ, архидалгатай шанга тэмсэл ябуулха, гүрэнэй түсэбүүдые зааатагүй дүүргэхэ ёһотойбди гэжэ уряалба.

Мүн иимэ мэдэрэлтэй байһанаа Түнхэнэй районой Саяанай совхозой малшад мэдүүлээ. Энэ ниитэ полит-үдэртэ КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша В. М. Горлов хабаадаа. «Сибиряк» колхоздо КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Таханов элидхэл хэбэ.

Улаан-Удэдэ 20 мянганһаа дээшэ хүн зон полит-үдэртэ хабаадаба. Олохон коллектив гэшүүд, таһагуудые бусад харюусалгаа өгөрилэгшэд уулзалганууд гэргөө. Мүн КПСС-эй обкомой болон райкомуудай секретарьнар, партийна, органуудай харюусалгатай дэлмэрилэгшэд ажалшадтаа хөөрэлдэбэ.

Авиационно, локомотивна заһабарилгын заводой болон бусад предприятиинуудай политдэр эдэбхи, үндэр хэмжээндэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин пленумэй шиидхэбэринүүдэй родой предприятиинуудай дэлмэрилэгшэд нэгэн гаар дэмжэжэ, тэдэ түлөөлхын тула, бүхы ажалшадтаа бэлэн байна гэжэ дүүлбэ.

Архидалгатай, алкоголизмтэй тэмцэхэ тухай партийн решениетэй бүхэнэй обкомой түлөөтэй хөөрэлдэбэ. Энэ үдэр болоо. Мүн архидалгатай, алкоголизмтэй тэмцэхэ тухай партийн решениетэй бүхэнэй обкомой түлөөтэй хөөрэлдэбэ. Энэ үдэр болоо. Мүн КПСС-эй обкомой болон райкомуудай секретарьнар, партийна, органуудай харюусалгатай дэлмэрилэгшэд ажалшадтаа хөөрэлдэбэ.

Мүнөө үедэ республикэ, городуудта, хүдэлмэрилэгшэд нуудта архидалгатай тэмцэхэ, коголизмтай тэмцэхэ тодорхой хэмжээндэ нютэгай сходуудта суглааануудта абтаба.

Ниитэ полит-үдэртэ хабаадаһанай зүгһөө олон тоотой табигдаа. Түнхэнэй, Кабанскын, Ахын зон ажаһуудалаа, лэмжэ хангалые, Ахын, Улаан-Удын, Кабанскын, Железнодорожно болон Октябрьска районуудта полит-үдэр илангаяа эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

Энэ үдэр ажалша коллективүүдтэ партийна комитедүүдэй 1460 элидхэлшэд хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, тэндэнь 61 мянган хүн хабаадаба.

Байгша ондо Ахын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд муу бэшэ амжалта туйлаба. Хүдэлмэришэдэй суглааануудта, нютагай сходуудта, уулзалганууда тэдэнэр партиин ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй хараалһан хэмжээ ябуулганнуудые нэгэн хүн шэнгеэр бултадаа һайшааба. Энээн тухай тогтохо зуураа, «Улаан-Аха» колхозой түрүү хонишон Евдокия Аюшеевна Иванова нүхэдтөө хандан, ажалай журам, үйлэдбэриин гурим бэхижүүлхэ, архидалгатай шанга тэмсэл ябуулха, гүрэнэй түсэбүүдые зааатагүй дүүргэхэ ёһотойбди гэжэ уряалба.

Мүн иимэ мэдэрэлтэй байһанаа Түнхэнэй районой Саяанай совхозой малшад мэдүүлээ. Энэ ниитэ полит-үдэртэ КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша В. М. Горлов хабаадаа. «Сибиряк» колхоздо КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Таханов элидхэл хэбэ.

Улаан-Удэдэ 20 мянганһаа дээшэ хүн зон полит-үдэртэ хабаадаба. Олохон коллектив гэшүүд, таһагуудые бусад харюусалгаа өгөрилэгшэд уулзалганууд гэргөө. Мүн КПСС-эй обкомой болон райкомуудай секретарьнар, партийна, органуудай харюусалгатай дэлмэрилэгшэд ажалшадтаа хөөрэлдэбэ.

Авиационно, локомотивна заһабарилгын заводой болон бусад предприятиинуудай политдэр эдэбхи, үндэр хэмжээндэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин пленумэй шиидхэбэринүүдэй родой предприятиинуудай дэлмэрилэгшэд нэгэн гаар дэмжэжэ, тэдэ түлөөлхын тула, бүхы ажалшадтаа бэлэн байна гэжэ дүүлбэ.

Архидалгатай, алкоголизмтэй тэмцэхэ тухай партийн решениетэй бүхэнэй обкомой түлөөтэй хөөрэлдэбэ. Энэ үдэр болоо. Мүн архидалгатай, алкоголизмтэй тэмцэхэ тухай партийн решениетэй бүхэнэй обкомой түлөөтэй хөөрэлдэбэ. Энэ үдэр болоо. Мүн КПСС-эй обкомой болон райкомуудай секретарьнар, партийна, органуудай харюусалгатай дэлмэрилэгшэд ажалшадтаа хөөрэлдэбэ.

Мүнөө үедэ республикэ, городуудта, хүдэлмэрилэгшэд нуудта архидалгатай тэмцэхэ, коголизмтай тэмцэхэ тодорхой хэмжээндэ нютэгай сходуудта суглааануудта абтаба.

Ниитэ полит-үдэртэ хабаадаһанай зүгһөө олон тоотой табигдаа. Түнхэнэй, Кабанскын, Ахын зон ажаһуудалаа, лэмжэ хангалые, Ахын, Улаан-Удын, Кабанскын, Железнодорожно болон Октябрьска районуудта полит-үдэр илангаяа эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

Энэ үдэр ажалша коллективүүдтэ партийна комитедүүдэй 1460 элидхэлшэд хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, тэндэнь 61 мянган хүн хабаадаба.

Байгша ондо Ахын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд муу бэшэ амжалта туйлаба. Хүдэлмэришэдэй суглааануудта, нютагай сходуудта, уулзалганууда тэдэнэр партиин ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй хараалһан хэмжээ ябуулганнуудые нэгэн хүн шэнгеэр бултадаа һайшааба. Энээн тухай тогтохо зуураа, «Улаан-Аха» колхозой түрүү хонишон Евдокия Аюшеевна Иванова нүхэдтөө хандан, ажалай журам, үйлэдбэриин гурим бэхижүүлхэ, архидалгатай шанга тэмсэл ябуулха, гүрэнэй түсэбүүдые зааатагүй дүүргэхэ ёһотойбди гэжэ уряалба.

Мүн иимэ мэдэрэлтэй байһанаа Түнхэнэй районой Саяанай совхозой малшад мэдүүлээ. Энэ ниитэ полит-үдэртэ КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша В. М. Горлов хабаадаа. «Сибиряк» колхоздо КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Таханов элидхэл хэбэ.

Улаан-Удэдэ 20 мянганһаа дээшэ хүн зон полит-үдэртэ хабаадаба.

Худоо аҗахын шэнжэлэл

ЭМХИ, ГУРИМ ХЭРЭГТЭЙ

Энэ жэлэй хабар тарыашадта бага бэшэ бэрхэшээлнүүдые ушаруулаа. Хэды иимэ хүндэ хүшэр байдалай тохёолдоошье һаань, республикын олохон районуудай ажахынууд хамтын подрядай гуримаар худэлжэ, ерэхэ ургасын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаба. Эдэнэр бүхы техникэ, машинаяа хоёр халанда худэлгэжэ, яһала ехэ амжалтануудые туйлаа.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэнэй ёһоор, мүнөө республика дотор бүхыдөө 494088 гектарта **эртын ороһото ургамалнуудай** тарилга хэгдэнэн байна. Энэ байдалаар ороһото ургамалнуудые тариха түсэб 67, ороһото болон бүүрсагта — ороһото —88, тэрэ тоодо шэнжисэ —108, ешмээн, —67, хара тараан —91, обёос—70, кукуруза,—37, хартаабха—75, овощ—23, олон жэлэй ногоон —25, зеленко—25, тэжээлэй корнеплод—66, силосэ оруулагдаха бэшэ ургамалнууд—41, рапс 9 процентдэ хүргэгдэбэ.

Республикын районууд (Хорийоо бэшэниинь) **шэнжисэ** тариха түсэбөө холо үлүүлээ. Илангаяа Яруунын, Хяагтын районуудай колхоз, совхозууд даабарияа 129—118 процентдэ хүргэнэн байна юм.

Сэлэнгын, Зэдын районууд **ешмээн** тариха түсэбөө дүүргээ. Республика дотороо бултаньгань ехээр ешмээн тариха яруунынхидай даабарияа 89 процентдэ хүргөөд байхадань, 400 гектарта ешмээн тариха прибайкалиинхид түсэбөө ороидоол 24 процент болгобо.

Хара таряа тариха даабарияа Прибайкалиин, Хориин, Яруунын, Захааминай районууд дүүргэнэн байна. Харин тиихэдэ Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Хяагтын, Хэжэнгын районууд хара таряа тариха худэлмэреэ ехэл үнжагайруулахай.

Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй **обёос** таригдажа байнхай. Гансал Хойто-Байгалай, Прибайкалиин районууд обёосоо тарижа дүүргээ. Яруунын, Түнхэнэй, Загарайн районуудай ажахынуудай обёос тариха даабаряа 96—92 процентдэ хүргөөд байхадань, Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Хяагтын, Зэдын районууд түсэбөө һаял хахадлаба.

Республикын колхоз, совхозууд мүнөө **кукуруза** тарижа захаланхай. Байгша оной майн 27-ной мэдээгээр, бүхыдөө 13823 гектарта энэ ургамал таригдаа. Хурамхаанай, Бэшүүрэй районууд кукуруза тариха түсэбөө 65—59 процентдэ хүргөө. Кабанскын, Түнхэнэй районуудай ажахынууд мүнөө болотор кукуруза тарижа эхилээдүй байнаар.

Хартаабха тариха худэлмэри түлэг дундаа. Энэ талаар илангаяа Улаан-Удын, Кабанскын, Зэдын районууд шалгарна. Эдэнэр хартаабха тариха түсэбөө 94—83 процент болгоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ овощ, олон жэлэй ногоо, зеленко, рапс, силосэй ургамалнуудые тариха ажал һаял жэгдэржэ эхилэнхэй. Тэдэнээ саг соонь тарихын тула бүхы юумээ эмхи гуримтайгаар ябуулха гээшэ тон шухала.

Байгша ондо **тэжээлэй корнеплодто** онсо анхарал хандуулагдана. Юуб гэхэдэ, һаамхай үнеэдые энэ сэнтэй тэжээлээр гүйсэд хангаха гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго болоно. Корнеплод тариха түсэб Улаан-Удын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин районуудта дүүргэгдэнхэй.

Республикын районуудта хабарай тарилгын ябаса тухай 1985 оной майн 27-ной мэдээн (түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Эртын ороһото ургамалнууд	Ороһото болон бүүрсагта ургамалнууд	шэнжисэ	хара таряан	ешмээн	обёос	хартаабха	овощ
Кабанскын	90	95	101	—	91	88	91	31
Түнхэнэй	87	99	110	77	99	96	94	9
Прибайкалиин	82	97	104	102	24	100	61	34
Бэшүүрэй	74	84	112	79	29	51	79	31
Хяагтын	74	89	118	77	87	55	68	23
Мухар-Шэбэрэй	72	89	102	92	51	81	74	18
Улаан-Удын	72	96	104	98	62	81	94	19
Загарайн	70	96	106	99	65	92	68	34
Хурамхаанай	69	87	109	75	—	62	74	—
Баргажанай	67	91	112	97	42	77	54	—
Хориин	65	88	99	113	80	66	60	2
Зэдын	61	83	107	91	100	55	83	20
Хэжэнгын	58	70	111	81	19	54	71	14
Захааминай	57	97	103	124	85	90	47	—
Сэлэнгын	56	77	110	81	102	43	34	20
Яруунын	48	100	129	119	89	96	10	—
Баунтын	48	—	—	—	—	—	—	—
Хойто-Байгалай	27	82	—	26	—	112	37	—
Республика бүхыдөө	67	88	108	91	67	70	75	23

УҺАНАЙ ЭЛБЭГТЭ...

—Сабшалан, таряалангай үрэжэл һайжаруулха хоёр парын соносхогдоһонһсо хоншо бүхыдөө 3305 гектар сабшалангай 2700 гектарынь нэгэ дахин үһалагдаад байча. Тиихэдэ тэрэнэй 540 гектарынь хөөрдохиёо үндалуулагдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы луговодуудай үһанай ехэ байһан сагта сабшалангаа шадаал һаа һайнаар үһалжа абахые оролдоно. Үбһэ тэжээлээр һайн байгаа һаа, бүхы хэрэгнэй урагшатай, һу, мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха гүсэбнай амжалтатай дүүргэгдэхэ байна гэжэ хүн бүхэн ойлгоно бшуу. Тиимэһээл тэдэмнай эгээл мүнөө үедэ үндэр ургаса ургуулхын тулөө бүхы хүсэ шадалаа хэрэглэжэ байна гээшэ, —гээд Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын ахамад мелиоратор Н. Г. Богданов хөөрэбэ.

Тус ажахыда дүршэлтэй, жэлһээ жэлдэ һайн ургаса ургуулдаг луговодууд олон юм. Георгий Степанович Козулинай нэрэ гансашье район соогоо бэшэ, харин республика соогоо мэдээжэ болонхой. Энэмнай жэл бүри даалгагдаһан 200 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 30—40 центнер үбһэ хуряажа абадаг. Мүнөө тэрэ энэ даалгагдаһан участогаа нэгэ дахин үһалаад, зарим газараа хөөрдохёо үһалжа байна.

Хоёрдохи отделениин баһал дүршэлтэй луговод Константин Николаевич Каленых түрүү нүхэрһөө холо гээгдэдэггүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ даалгагдаһан эуу гаран гектар сабшалангай гектар бүриһөө 35 центкерһээ доошо үбһэ хуряадаггүй юм. Һаяхан тэрээнтэй уулзажа хөөрэлдэбэбди. Тиихэдэмнай иигэжэ хөөрөө һэн.

— Һайн ургаса ургуулхын тула мүнөөл энэ үедэ газараа шадаал һаа һайнаар үндалуулха хэрэгтэй. Илангаяа минии участогууд үһаар дуталдадаг юм. Энэ үедэ хадын сагһан хайлажа, горходнай үһаар ехэ байдаг. Сабшалангаа үһалжа шадекгүй энэ үһые алдаа һаа, һалаһан хэрэг. Һүүлдэнь энээниие юугээршье бусаажа шадахагүйш. Тиимэһээл би эдэ үдэрнүүдтэ унаһан малгайгаа абаха сулөөгүй худэлжэ байна гээшэб.

Энэмни үрөөэ харуулхал байха. Энээниие олон жэлэймни дүй дүршэл гэршэлнэ. Хэды хуйтэн байгаашье һаань, үһалагдаһан шиигтэй газар бага халахадаа ногоогоор хушагдашаха. Мүнөө үедэ ехэнхи газараа үһалаба. Энэ жэлдэ сабшалангай гектар бүриһөө 40 центкер үбһэ хуряаха социалис уялга абанхайб. Энээнэ бэелүүлхые ороидохоб.

Ажахын бэшэшье луговодуудта үндэр ургасын тулөө тэмсэлээ улам эршэдхэнэ. К Астраханцевай даадаг луговомелиоративна отряд бүхы сабшалан дээрэ минеральна үгэгжүүлгэ гаргажа дүүргээд, 43 гектар газар шугы бүргэһэнһээ сабэрлээ. Тэндээ диск шэрэжэ, олон жэлэй ногооной холисо тарижа байна. Гадна 1700 гаран гектар малай бэлшээри, 270 гектар тариаланг үһалагдаа. Юрэдөөл, тус ажахын сабшалан дээрэ ехэ худэлмэри хэгдэжэ, баян ургасын үндэһэн табигдана.

М. САНДАНОВ,
манай корр.

ЛВРЗ-гэй локомотивна вкладыш заһабарилдаг участогай бригадые Валентина Торгашева хүтэлбэрилнэ.

Тус бригада үнгэрэгшэ жэлэй Бүхсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, СССР-эй Зам харилсаанай министерствын, түмэр замшадай профсоюзай ЦК-гай выпелээр, мүнгэн шангаар шагнагдаа. Бригадир В. Торгашева арадай депутадуудай Железнодорожно райсоведэй депутадаар һунгагдаа. Коллективэй түрүү слесарьнууд М. Гольденберг, В. Озель, Ю. Четверяков, Н. Федорова гэгшэд үндэр бүтээсэтэй ажалдаараа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) М. Гольденберг, В. Торгашева, Н. Федорова, В. Озель.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

Совет орон дотор

АЛТАЙН ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

БАРНАУЛ. Хизаар дотороо эгээн ехээр таряа ургуулдаг талата Кулундын механизаторнууд гол ургамал —шэнжисэ тарилгаяа эхилэнхэй. Оньһожоруулагдамал томо комплекснууд тарилга дээрэ вахтова арга болон хамтын подряд ургэнөөр хэрэглэнэ.

Алтайн полинууд дээрэ энэ жэлдэ дүрбэ гаран миллион гектарта ороһото ургамалнууд таригдаха юм. Тэрэнэй ехэнхи хубиие «хүсэтэ» сортын шэнжисэ эзэлхэ юм. Үндэр баян ургаса хуряан абахын тулөө эндэхи таряашад нютагай эрхэ байдалда тааруу сортын шэнжисые ехээр тарижа, газар таряалан эрхилэлгын эрдэм наукада үндэлһэн зональна гурим нэбтэрүүлнэ. Миллионһоо дээшэ гектарта түрүү технологи хэрэглэжэ, шэнжисэ ургуулха юм. Энэнь гектар бүриин ургасын гарасые табан центкерээр дээшэлүүлхэ, ган гасуурта жэлдэшье тогтууритай баян ургаса ургуулгын үндэһэн болохо гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ.

АСАРИ ТОМО ЭНЕРГОБЛОК

ИГНАЛИНА (Литвагай ССР). Нэгэ хахад миллион киловатт хүсэтэй Игналинска атомна электростанциин түрүүшын энергоблок хараалагдаһан болзорһоо урид проектнэ хүсэчдөө оробо. Иимэ томо хүсэтэй блок дэлхэй дээрэ үшөө үгы юм. Энэ хадаа эрдэмтэдэй, проект зохёогшодой, барилгашадай, хабсаргагшадай ашаглагшадай, түхеэрэлгэнүүдые бүтээһэн заводуудай худэлмэрищэдэй эрэлхэг зоригтой ажалай дүн мүн.

Игналинска АЭС-эй түрүүшын блок ороной Баруунхойто энергетическэ нэгэдэмэл системые нилээд һайжаруулаа. Ашаглалгада үгтэнэ сагһаань хойшо наймен миллиардһаа дээшэ, тэрэ тоодо түсэбөө гадуур 270 миллион киловатт-час электрын эльшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдөө. Электрын эльшэ хүсэн ЛЭП-эй шэжэмтэ утаһануудаар Белоруссиин, Латвиин, бусад республикануудай хото городуудта, худөө тосхонуудта дамжуулагдана.

Түсэбтэ энэ табан жэлдэ Литвагай энергетикэ хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Электрын эльшэ хүсые үйлэдбэрилгэ хөөр дахинһаа улүүгээр дээшэлээ. Игналинска АЭС-эй хөөрдохи блоктой нэгэн адли Литвагай ни

...ай дээдын зургаануудта

...ЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ...ҮМЖЭЛЭГДЭЭ

...ной агропро-...мышленн 1982 оной ...байгуулагдаhан ...жэл хахадай ...ы дотор ямар ...болооб? Бу-...Верховно Со-...ын комис-...дэлэй табиг-...далда Зага-...ленна нэгэ-...Н. Б. Бото-...угэб.

...О хадаа райо-...прияти болон ...дай ажал хү-...шэ, колхоз, ...ламжа үзүүл-...ий ехэ орол-...ргэдлэ. Гриятии бо-...эмхи зургаа-...ажахынуудтай ...байгуулжа, ...хартаабха, ...абана...

...ндхэлшын үгэ ...майгаар шаг-...шилленна нэгэ-...сагhаа хойшо ...дүнгүүдые ...хүүдэл тэдэ-...хуулба. Гэбэ-...олотомо үрэ ...дээрээ эндэ ...урда жэлэй-...лада, хүдөө ...ийэй продукт-...ирилхэ талаар ...болhон байна. ...о, нооhо ту-...лүүлэгдээгүй. ...ндэ тушааха ...оной түрүү-...ргэсэб мүн лэ ...байшоо.

...зүгhөө табиг-...ото асуудал-...элидхэлшэ ...районой үhа-...ын управле-...А. Т. Стобы-...Сельхозхимия» ...льник С. А. ...«Сельхозтех-...й начальник ...үгшэд мүн лэ

...hалбари бо-...шын үйлэдбэ-...ктэ Загарайн ...hулаар хан-...нжэлэл дээ-...нхэдэй хэлэ-...хэзээр байба. ...жэл хүдэлмэ-...комиссийн ...ческа эрдэ-...Б. Галденов, ...хүдөө ажахын ...о Ц. Ш. Баль-...гэ хэлэхэдээ, ...ийнүүд дээрэ ...hэн депута-

...дуудд Б. Н. Николаев, Н. Н. Щербаков, Ф. Е. Ефимов, А С. Аржанович болон Хүдөө ажахын комиссийн түрүүлэгшэ Б. И. Николаев гэгшэд РАПО-гой ажал хүдэлмэриие шүүмжэлээ.

Загарайн РАПО ажал хэрэг дээрэнь үшардаг дутагдалуудтай эбсэшэнхэй. Жэшээ болгон дурдаа hаа, районой «Сельхозтехника» нэгэдэл колхоз, совхозуудые запчастяар хангаха талаар ямаршье ороллолго гарганагүй. Трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад техникэ заhабарилха талаар ажахынуудтай баталhан хэлсээн саг үргэлжэ хазагайруулагдана. Гэбэшье энэ талаар ямаршье хэмжээн абтанагүй.

Тиихэдэ районой «Сельхозхимия» нэгэдэл минеральна үтэгжүүлгэ тарааха түсэбөө хоёрдохи жэлээ дүүргэжэ шаданагүй. Нэгэдэлэй материально-техническэ база тон муу. Би байгаа техникэдээ гамтайгаар хандаха талаар таатай хэмжээнүүд абтанагүй. Кадрнуудые бэлдэхэ, бэхижүүлхэ хүдэлмэри hулаар ябуулагдана.

Загарайн район хадаа hү үйлэдбэрилхэ талаар гол районуудай нэгэн юм. Зүгөөр hүнэй шанар дээшэлүүлхэ, ехэ hу hааха зорилгоор ямаршье хэмжээн абтанагүй. Тиигэжэ 1984 оной туршада үнеэн бүриhөө оройдоол 1681 килограмм hүн hаагдаа. Энэ хадаа республикын дундa зэргын дүнгүүдhээ холо доогуур болоно.

Районой дотор хүдөө ажахын продуктнуудай багаар үйлэдбэрилэгдэhэнhөө болоожо, Карл Марксин нэрэмжэтэ колхоз, «Дружба», Тайлсын совхозуудгарэа хохидолдо ехээр ороо гэhэн шүүмжэлэл хэгдээ.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй транспортын ба хэлхээ холбооной комиссийн заседани боложо, Госкомсельхозтехникийн түрүүлэгшын орлогшо А. М. Басановай хэhэн элидхэл зүбшэгдөө.

Эрдэм наука ба гэгээрэлэй комиссийн заседани дээрэ арадай депутадуудай Хяагтын районно Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагай хүдэлмэри хаража үзэгдэбэ. Районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Г. Гулгонов энэ асуудалаар элидхэл хэ.

Дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнуудаар саг үргэлжэн комиссинууд зохихо шиидхэбэринүүдые абаба.

ДЕПУТАТ — АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ

ТАЛАДА БОЛОhОН УУЛЗАЛГА

Хабарай хералган нэгэ үдэр бэлэй. Малшадай гэрэй хажууда машинаяа байлгахадамнай, оршон тойрон үхэр малшье, хүнүүдшье харагдабагүй. Хонжэн.

Могто хадын саагуур наран шургажа, үнишье болонгүй одо мүшэд ялалзажа, эндэхи харанхы hүниин үргэнэ нойроо манаха сагынь бүришье ойртонхой...

Үглөөгүүр эртэхэн бодожо, Хэжэнгын районой «Первомайский» совхозой директор Дүгэр Сультимович Дондоковтой уулзажа, ажахынь хонишодой ажал хэрэгүүдээр hонирхоходомни, Аса гэдэг газарта байратай хонишодто хүрэхыемни дурадхаа hэн.

— Тэндэхи хоер отаранууудай нэгые совхозоймнай түрүү хонишодой нэгэн Валентина Цыреторовна Цыренжапова даадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйлаhанайнгаа түлөө Германиин Демократическа Республикэ ошохо путевкоор шагнагдажа, хилын саагуур аяншалжа ерээ. hайнаар ажалладаг хонишод манда олон. Энэ нүхэртэймнай хөөрэлдөө hаатнай, hонирхолтой байха бэзэ, — гэжэ совхозой директор уулзаха хонишон түхайдамни хэдэхэн үгөөр хэлэжэ үгөө hэн.

Директорэй эдэ үгэнүүдээр ехэ урмашабаб. Юуб гэхэдэ, Валентина Цыреторовнае, тэрэнэй хани нүхэр Владимир Очировые би hайн таниха байгааб.

Ниитын малда үбhэ тэжээлэй түлэг бэлдэгдэжэ, таряа хуряалгын халуун ажалай эхилжэ байhан үеэр энэ ажахыда хүрөө hэм. Тэрэ үдэрнүүдтэ хонишодой ажалай жэлэй дүнгүүд согсологдожо, шэнэ зорилгонууд тодорхойлогдожо байгаа. Тиихэдэ совхозой отделениие эрхилэгшэ Бабуу Бадмаевич Бальчинов хонишодойнгоо туйлалтануудтухайда хөөрэхэдөө, түрүүшүүлэй тоодо Валентина Цыреновнагай нэрые дурдалсаа бэлэй.

Энэ ажахыда дүй дүршэл ехэтэй үнинэй хонишод амжалтата ажалаараа район дотороо жэлhээ жэлдэ суурхажа, нютагай зоной омогорхол болонхой. hүүлэй жэлнүүдтэ «зуутан» гэhэн алдар солоёо алдангүй ябадаг Дандар Дампилович Балдановай, Владимир Бадмаевич Бальчиновай нэрэнүүдые нэн түрүүн дурдалтай. Бальжима Шагдаровна Доржиевагай, Марсельеза Сташкиновна Алганаевагай, Цыдын-Доржо Жанаевай олохон жэлдэ хонин ажалда эршэмтэйгээр хүдэлжэ, айл аймагтаа хүндэтэй хүнүүд болоhониинь олондо мэдээжэ.

Эдэ түрүү хонишодой зэргэдэ шэнэ нэрын тодорhондо тиихэдэ би урмашабаб. Хүхэ ногооной шэмэеэ буураагүй; зунай зулгы сэлмэг үдэр Могто хадын энгартэхи балшээридэ ябаhан хонидтонь Валентина Цыреторовнае машинадаа hуулганхай ошоо hэмди. Мантай суг тэрэнэй аха нүхэр, тэрэниие хонин ажалда дүршүүлhэн Владимир Бадмаевич Бальчинов ябалсаба. Тэрэ үдэрынь районой центр дээрэ эхэ хонидые үрэжүүлхэ талаар семинар болохо байжа, отаранууудай ахалагша хонишод яаралтайнууд hэн.

— Отара даажа абахынгаа урда тээ Валентина манай бригадада хэдэн жэл сакмащигаар хүдэлөө юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ дааhан отарынгаа хонидые түрүүшынхиеэ өөрөө түрүүлжэ, ажалдаа ехэ амжалта туйлаhандань ехэл баяртэйб. Түрүүшынгээ жэлдэ хонишон болоод, зуун эхэ хонин бүриhөө зуун хурьга абажа тэнжээхэ гээшэмнай саашадаа бэрхэ малшан болохын найдамтай тэмдэг гээшэ, —гэжэ Владимир Бадмаевич тиихэдэ хөөрөө бэлэй.

Залуу хонишон аха нүхэрэйнгөө мартаалай үгэнүүдые дуулахадаа, урдахи шэнэ зорилгонуудайнгаа хэды ехэ харюусалгатайе ойлгожо ябаhаниинь эли hэн. Бэлшэжэ ябаhан хонидой хажууда байhан Валентинын нүхэр Владимиртай үргэн талада уулзажа, хонишодой ерэхэ жэлэй хараа түсэбүүд тухай хөөрэлдэгдөө hэн. Хонишодой ажал тухайдаа, саашанхи зорилгоёо хөөрэжэ үгэхэдэнь, түрүүшын амжалтын гэнтэ буужа ерээгүйнь, тэдэнэй өөhэдынгөө хэрэгтэ бүхы сэдьхэлэрээ оролдодог байhандань гүнэгыгөөр этигэгдээ hэн.

Валентина Цыреторовна Цыренжаповагай сагарын үбэлжөөнэй байрада ошохо замдаа урдахи энэ уулзалга тухайдаа элихэнэр hанан ябааб. Хонишодой шэнэ түл абалгын харюусалгата хаhын эхилхэ үеэр тэрэ хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэ дуратай байнамни ойлгосотой hааб даа.

Тэдэнэй гэртэ ороходомни, хэншье байбагүй. Уулзаха зомни дал хорёо соогоо сүлөө тухагүй хэбэртэй. Владимир кошарынгаа газаа ехэ үүдэнэй хажууда хабтагай хюрөөдэжэ байhан аад, дүтэлхэдэмнишье ойлгобогүй. Зүгөөр Валентина алаяхан заахан хурьгадые хүхүүлжэ ябаба.

— Шэнэ жэлээр, шэнэ хурьгадаар! — гэжэ нүхэдөө амершалан, тэдээндэ ерэhэн хэрэгээ мэдүүлбэб.

Валентина ажалдаа халажа, хүри улаан болоhон шарайгаараа уринаар энеэбхилжэ:

— Эртын хурьгад бии болобол даа, — гэбэ. Дал соо бүүдэгэр бүрэнхышье hаань, хонишоной шарай досоohоо гэрэлтhэн мэтээр намда хараг даба. Гое үгын тэдыдэ иигэжэ хэлэгдэhэншье бэшэ, ажалша хүнэй шарайе хэжэ байhан хүдэлмэри дээрэнь адаглабалтнай, юрэ газарта үүлзаhанhаа нэгэл ондооохоор үзэгдэхэ. Ажалдаа шунаhан хүнэй эсэhэншье hаань, хэзээдэшье сэлмэгэр, соогой hайханьгэр харагдажа, урдаhаатнай дулаахан эльшэ сорьён байдаг бэшэ аал?

— Ажалаа дүүргэжэ гэртээ орохоёо байнабди,—гээд Валентина Цыреторовна хэлэhэн аад, гэнтэ: «hүү, басаган тогтоогыш. тиишэнь туугыш»,— гэжэ hүхирхэ тооной шангаар дуугарба.

Нээлгэтэй үүдээр орожо ябаhан хонидой урдаhаа ногоон пальтотой басаганай арбагашан гүйхэдэ, эхын туhамарша хүниие hаял обёорбоб. Түрэхэ бүрил дутэлhэн хонидоо дал соогоо амяарлан хаадаг болоhон байба.

— Басагамнай үбэлэйнгөө амаралтада ерээд байна гээшэ,— гэжэ эхэнь намда ойлгуулжа, энэ хүнтэй танилсалгын хэдэн үгэ андалдагдаба. Дыжит—нэгэдэхи классай hурагша. Эхэ, эсэгээ дахажа хони хурьгадай хажууда ябаха дуратай. «Энэ хүн ажалай хэшээл эндэ иигэжэ гарадаг юумэ ха юм» гэжэ досоомни эжэлүүдгүй ороодхёо hэн. Ажалша малшадай бүлэ соо өөдөө болоhон хадаа эхэ, эсэгэньшье хүдэлмэришэ бэрхээрээ хүн зондоо хүндэтэй ябана гээшэ ха юм даа.

Удэшын халуун сей дээрэ Валентина Цыреторовнатай дал соо эхилhэн хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэбди. Тэдэнэй табан зуун хонидынь мүнөө жэлдэ дүрбэдэхиеэ хурьгалба. Валентина хонидоо өөрынгөө гараар үрэжүүлээ. Нёдондо туйлаhан амжалтаяа алдахагүйн түлөө нүхэртээ оролдожо байhан тухайгаа тэрэ мэдүүлнэ.

Маанадhаа гэртээ гээгдэжэ ороhон Владимир нүхэрэйнгөө үгэ дэмжэhэн хэбэр үзүүлбэшье, хөөрэлдөөндэ ехэ оролсоногүй, ахалагша хонишон мэдээ бэзэ гэhэн маягтай нам тээшэ нюдөөрөө энеэбхилнэ. Хөөрэлдөөнэймнай hабагша малай байра, тэжээл, байра байдал тээшэ тэгүүлбэ.

— Малай эдеэ хоолоор бардам байбабди. Дулааржа, ногоон ургаг лэ,—гэнэ.—hайнаар хүдэлхэ эрхэ байдал яhала бии гээшэ. Саашадаа бидэнэйл оролдолгоhоо болоно бэзэ.

Үнэн сэдьхэлhээ оролдожо хүдэлдэг ажалша хүнэй үгэ үсөөншье hаа, тоб гэмэ, даасатай байдаг ааб даа. Тиимэ хүнhөө хэн нэгэндэ голхорhон үгэ дуулахагүйш, өөдэгүй тулюур зан харахагүйш. Ажалша хүнэй зан абари хэhэн хэрэгтэнь, хэлэhэн үгэдэнь адли тэб тэнюун ха юм даа. Хүшэр үеын ажалда тудалдабал, хүнэй нюрганай саана хорго-дохогүй, улаан гараараа туйлажа, юумэнэй урда орожо, суг хүдэлэгшэдөө дахуулан ябадаг нүхэдэйнгөө бата найдамтайе мэдэнэ ха юмбибди даа.

«Первомайский» совхозой түб hуурин Эдэрмэг тээшэ бусаха харгыдаа гарахадаа, Валентина Цыреторовнагай үгэдэ этигэнхэй, хэhэн ажалайнь хододоо урагшатай байхада найданхай ябаа hэм.

...Одо мүшэд түрэhэн нютагайм тэнгэридэ ялалзажа эхилэнхэй. Машинынгаа арын шагааб а р я а р гэдэргээ эрьежэ. Аса тээшэ харахадамни, малшадай байрын гэрнүүдэй сонхонууд алтаран яларна. Хони хурьгадай далнуудай hубаряа сонхонууд жэрылдэн гэрэлтэнэ. Тэндэ нютагаймни ажана тэниглэн байдалай эршэмтэ ажалай нэгэ hудал сохилно.

Захаамин нютагhаа бэри боложо бууhан эхэнэрэй Хэжэнгымни ая гангата талада hаhанайнгаа жаргал оложо, үхи хубүүдээ үдхэжэ, оролдосотой ажалаараа алдар солотой ябаhандань беясангүй яахабши?!

Энэ уулзалгын болоhоор үни үнгэрhэн хойно, намда баяртай мэдээсэл дуулгадаа hэн: «Первомайский» совхозой гурбадахи отделениин хүдэлмэришэд Валентина Цыреторовна Цыденжаповае Хэжэнгын районно Соведэй депутадаар hунгаба. Зонойнгоо урда ябажа, ажагдаа эрхим дүнгүүдые жэл бүри түйладаг тула энэ нүхэрнай этигэл найдабарида хүртөө ха юм. «hайхан сэдьхэлтэй ажалша хүнэй хүдэлмэринь урагшатай, ажабай далайнь зам улам арюун hайхан байхал даа»,—гэжэ шэбшэхэ зуураа, тэрэ аяар холын талада болоhон уулзалга тухайгаа эли тодоор hанажал байгаа hэм.

М. БАТОИН.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

Баунтын районой Таксимо тосхон жэл ерэхэ бүри ургажа байдаг. Тус тосхондо долоо мянган хүнүүд ажаhуна. Эндэ 570-дахи барилгахабсаралгын поездын ОРС-ын 53-дахи магазиниие хүн зон hаин мэдэхэ. Эндээ хоолой зүйлнүүдые худалдадаг магазин ОРС дотороо эгээл томо, hайн гэгдэдэг юм.

Худалдаа наймаанай зэргэдэ олон жэлдэ hайнаар хүдэлжэ ябаhан Людмила Константиновна Василенкодэ түс магазин даалгагданхай. Магазинай коллектив hайнаар хүдэлнэ, hара, квартал бүхэнэйнь түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэдэг.

Магазин соо ороходо даруу комгон заатай, энеэбхилиэн шарайтай наймаалагшадай эльдэб эдеэ хоол дурадхажа байхань, аятай зохидоор харагдана.

— Би энэ магазинда үнинэй хүдэлнэб. Наймаалагшаднай булта залуушуул юм. Тэдэнэр ажалаа hаниаар мэдэхэ. Худалдан абагшадhаа нэгэшье томдол манда ородоггүй. Наймаалагшаднай ажалша, hүбэлгэн бэрхэ басагадууд гээшэ. Ахалагша наймаалагшад Зинаида Игнатьевна Попова, Нина Васильевна Павлова гэгшэд ажалдаа дуратай, үнэн зүрхэнhөө оролдожо хүдэлнэ, — гээд Людмила Константиновна Василенко хөөрэнэ.

Мүнөө комсомол-залуушуулай энэ коллектив «Үндэр соёл болбосоролтой предприяти» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Дүрсагдаhан магазинда табан кассир зэлжэлээд, хоёр халаанда хүдэлдэг. Любовь Петровна Глазунова кассираар табадахи жэлээ хүдэлнэ. Тэрээн тухай мүн лэ hайн үгэнүүдые хэлэмээр.

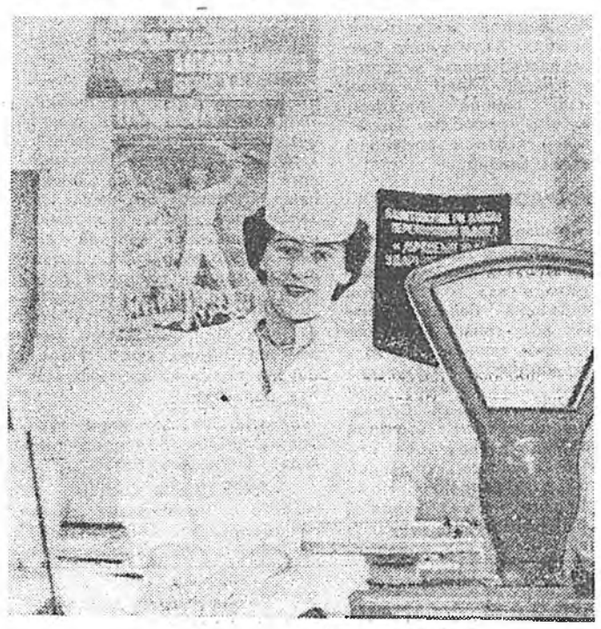

Залуу наймаалагшад ...тадаа ниитын ажабайдалда эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг. Тэдэнэр уран hайханай харалгын үедэшье сценэ дээрэ гаража бэлиг шадабаряа харуулдаг гээшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 53-дахи эдеэ хоолой магазиниие даагша Л. К. Василенко; ахалагша наймаалагша З. И. Попова.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

МОНГОЛ hАЙХАН ОРОНДО

hАЙН hАЙХАН ЗАНШАЛАААРАА

Арадай Монголой ажалшад жэл соо коммунис субботник үнгэргэдэг. Мүнөө жэлэй субботнигто Улаан-Баатарта, ороной бусад хото городууд болон аймагуудта, фабрика, заводууд ба барилгануу дээрэ ехэ хэмжээнэй ажал хэгдээ.

Нёдондо болоhон ленинскэ субботнигто 600 мянга шахуу хүн зон хабаадажа, 23 миллион түхэригэй продукци бүтээhэн байна. Тэрэнь юрын үдэр гаргагдадаг продукциин мүнгэнhөө 4,6 миллион түхэригөөр ехэ байгаа юм.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 115 жэлэй ойдо зорюулагдаhан байгша оной субботнигто ороной бүхы предприятинууд хүдэлмэрилөө. Тиихэдээ олонхинь алмаhан материал болон эльшэ хүсэеэ хэрэглээ.

hУРАГШАД ҮЛҮҮСЭ АНХАРАГДАНА

Энэ орондо гурбадахяа «hурагшадай жэл» соноохогдобо. hургуулиин хэрэгтэ, хүмүүжүүлгын болон hуралсалай асуудалнуудта иимэ ехэ анхаралай хандуулагдадагынь ойлгосотой: орсной хүн зоной табанай нэгэ хубинь hурагшад болодог ха юм.

Министерство болон албан зургаануудай бюджет дотор hүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ статья бии болонхой. hургуулида үзүүлэгдэхэ ёнотой туhламжын хэмжээн тэндэнь хараалагдадаг. Энэ мүнгэ зөөри ашаглаhанай, ажалшадай эдэбхитэй хабаадалгын ашаар hуралсалай корпусууд, интернадууд, соёлой болон хүмүүжүүлгын түбүүд баригдадаг, заhабарилагдадаг ба шэнэлэн түхеэрэгдэдэг байна. Гансал үнгэрhэн жэлдэ ороной hурагшадта делаод байшан гэр; барилга дамжуулагдан үгтөө.

hурагшадай hайнаар амархын тула туhатай, hонирхолтойшье юумэн олоор хэгдэнэ. Пионернүүдэй, ажалай болон амаралтын лагерьнууд олошорно. Тэдэнэй тоо орон дотор мүнөө 300-да хүрэнхэй.

Ажалаар хүмүүжүүлгэ— хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдэй нэгэн юм. hургуулинууд болон предприяти, ажахынуудай хоорондо бата холбооной байгуулагдаhанай ашаар ороной бүхы hургуулиин 80 гаран процентнь өөрын үйлэдбэриин-hуралсалай цехүүдтэй болонхой. Тэндэнь 17 мянга шахуу hурагшад ябадаг.

Министерство болон албан зургаануудай бюджет дотор hүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ статья бии болонхой. hургуулида үзүүлэгдэхэ ёнотой туhламжын хэмжээн тэндэнь хараалагдадаг. Энэ мүнгэ зөөри ашаглаhанай, ажалшадай эдэбхитэй хабаадалгын ашаар hуралсалай корпусууд, интернадууд, соёлой болон хүмүүжүүлгын түбүүд баригдадаг, заhабарилагдадаг ба шэнэлэн түхеэрэгдэдэг байна. Гансал үнгэрhэн жэлдэ ороной hурагшадта делаод байшан гэр; барилга дамжуулагдан үгтөө.

hурагшадай hайнаар амархын тула туhатай, hонирхолтойшье юумэн олоор хэгдэнэ. Пионернүүдэй, ажалай болон амаралтын лагерьнууд олошорно. Тэдэнэй тоо орон дотор мүнөө 300-да хүрэнхэй.

Ажалаар хүмүүжүүлгэ— хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдэй нэгэн юм. hургуулинууд болон предприяти, ажахынуудай хоорондо бата холбооной байгуулагдаhанай ашаар ороной бүхы hургуулиин 80 гаран процентнь өөрын үйлэдбэриин-hуралсалай цехүүдтэй болонхой. Тэндэнь 17 мянга шахуу hурагшад ябадаг.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

БОРО ҮНДЭРЭЙ АШАГТА МАЛІАМАЛ ШАНАРЖУУЛГЫН КОМБИНАТ

УЛААН-БААТАР. Боро үндэртэ ашагта малтамал шанаржуулгын шэнэ комбинадай барилга түгэсхэхы шатадаа ороноой. Ороной зүүн хубидахи Хэнтэйн аймагта тэрэ оршодог. Тэрэ проектээр хараалагдаhан хүсэндөө хүргэгдэхэдөө, хэдэн арбаад мянган тонно плавико-шпат жэл бүри үйлэдбэрилдэг болохо юм. Мүнөө үедэ монгол ба совет барилгашадай интернациональна коллектив предприятиин түрүүшын ээлжээе ашаглалгада тушаахаар бэлэдхэл хэнэ. Бүри байгша оной дүрбэдэхи кварталда тэрэ ашаглалгада оруулагдаха. Комбинадтай зэргэлээд горнягуудай мүнөөнэй хото урган бодоно. Эндэ байрын шэнэ гэрнүүд бодхоогдонхой, hүргүулинууд, больницанууд, магазинууд, Соёлой ордон хүдэлдэг.

Боро Үндэр хадаа Монголой долоодохи табан жэлэй түсэбөөр ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаhан олохон барилгануудай нэгэниинь болоно. Гансал hүүлэй гурбан жэлдэ орон дотор арадай ажахын хэдэн арбаад шухала объектнүүд ашаглалгада тушаагданхай. Эрдэнэт хотын хибэсэй болон эдеэ хоолой комбинадууд, Улаан-Баатарай трикотажна фабрика ба гэр барилгын комбинат, шэнэ элеваторнууд, госхозууд болон мал шахан таргалуулгын талмайханууд тэрэнэй дунда оролсоно.

СОВЕТСКЭ СОЮЗДА ЭЛЬГЭЭНЭ

ПРАГА. Эндэхи «КДД—Татра» гэжэ трамвайнуудые бүтээн гаргадаг заводой коллективтэ үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө совет космонавтнуудай дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Заводой коллектив хэдэн олон жэлэй туршада чехословак трамвайнуудые саг болзоор соонь hайн шанартайгаар бүтээжэ, Советскэ Союз руу эльгээнэ. Олон хүнэй багтаамжатай, тааруу зохид, шуурга нэрэгүй вагонууд Советскэ Союзай 41 городто хэрэглэгдэнэ.

Совет захилнуудые дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ чехословаксовет хани барисаанай холбооной заводской эмхи ехэ хубитаяа оруулна. Энэ эмхиин гэшүүд, өөhэдөө үйлэдбэриин түрүүшүүл, байхаhаа гадна шэнэ түхэлэй трамвайнуудые зохёон байгуулжа, олоор бүтээн гаргадаг болохо. Энээ руу предприяти бүхыдөө hаяар нүүлгэгдэхэ.

Үйлэдбэрийнгөө хүсые дээшэлүүлжэ, «КЧД—Татра» предприяти түсэбтэ наймадахи табан жэлдэ хоёр дахин олон трамвайнуудые бүтээн гаргадаг болохо юм.

БАИГААЛИИЕ ХАМГААЛХААР

УЛААН-БААТАР. Городуудай үйлсэнүүдтэ таригдаhан хэдэн арбаад мянган модон шэнэ паркнууд, скверинүүд болон аллейнүүд—Монгол орондо жэл бүри сонсохогдодог байгаали хамгаалха хабарай заншалта габшагай hарын дүнгүүд иимэ. Республикын бүхы хүн зон орон нютагаа когооруулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Габшагай hарын оршомдо бүхы предприятинуудта, эмхи зургаануудта, hуралсалай газарнуудта тематическа кинохаралганууд үнгэргэдөө, лекцинууд уншагдаа, эрдэмтэд ажалшадтай уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые хээ. Түрэл байгаалидаа гамтайгаар хандахаар хүмүүжүүлхэ түсхай программа hүргүулиин hурагшадта бэлдэгдэhэн байна. Тэдэнэр үзэсхэлэн гоё байгаалитай газарнуудаар ябажа, түбэй Азиин хоморой шухаг амитадай аймагтай танилсаа.

Байгаали хамгаалга болон тэрэнэй баялигуудые гамтайгаар хэрэглэлгэ хадаа социалис Монголой гол шухала хэрэгүүдэй нэгэн болоно. Мүнөө республикада гүрэнэй хэдэн томо томо заповеднигүүд, заказнигууд байгуулагданхай. Тэндэнь хоморой шухаг ан амитад, шубууд, ургамалнууд аршалэн хамгаалагдажа байдаг. Түсэбтэ ганса энэ табан жэлдэ энэ хэрэгтэ МНР-тэ 700 миллион түхэриг hомологдонхой.

ҮЯЛГАНУУДАЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОНО

БЕРЛИН. ГДР-эй промышленна предприятинуудта эдэ үдэрнүүдтэ боложо байhан үйлэдбэриин суглаанууд дээрэ гитлеровскэ фашизмые илаhаар 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд согсологдоно. Энэ хадаа СЕПГ-гэй XI съезддэ бэлэдхэлэй хүндэлэлдэ бүхы республика дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй түрүүшын шатые амжалтатай бэелүүлгэ болоно. Илалтын 40 жэлэй ойдо орон дотор бүхыдөө хоёр үдэр хэгдэхэ хэмжээнэй түсэбhөө гадуур продукци үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зэргэдэ Берлинэй, Дрезденэй машина бүтээгшэд, Лайнефельдын бүд нэхэгшэд, Мансфельдын горнягууд болон ажалша бусад олон коллективүүд жаhсана.

(ТАСС).

ТАСС АПН
ХИЛЫН СААНАhАА

...НАЙРАМДАЛАЙ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУhАДА

...ЦК-гай Генеральн М. С. Горбачевийн Социалистическэ партийн Түсэлдэ интернационалис интернационалистнүүрүүлэгшэ В. Москвада уулзалгадаа ороноо...гэдээ мэдээлгэрүүлэн талаарнууд дэлгэрүүлэн тайлбарлана. В. Горбачев түндэлэлдэ эмхидхэлгаа дээрэ хөөрөвөй хэлэhэн шэнжэлэн...дайнай ба...ай асуудалдаа Советскэ Союзай ...сэхэ хараа боломжынь тэмдэглэнэ. ...ондоо байгуулагдаhанүүдэй бүгэдэ ...найрамдалые, ...ажалые хүтэлбэрилэгдэхэ ...хы, эгээл ореодо ...ан үрэ түгсөөрөө ...даха байhыень ...ан жэлэй hүлдэ...ohон түгшүүлгэ, ...ажаhуулга, хаа...он элирхэйлэн ...ан албанай хэ...ах Союзда ошо...ФРГ-гэй те...юер гол прогр...ер дамжуулна.

Замбуулинай дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргаха гэhэн американ түсэбүүд буу зэбсэгүүдые хуряаха хөөрэлдөөнүүдые буруу hүргөө, үргэн ехэ дайнай аюул тохёолдуулаа гэжэ АРД гэдэг телепрограммые хүтэлэгшэ мэдүүлбэ. Тохёолдожо байhан оршон байдалые ойлгохо, амгалан тайван байдал хангахые үнэн зүрхэнhөө хүсэhэн хүн бүхэн «одото дайн байлдааануудые» бууруушаангүй байжа шадахагүйл гэжэ КПССэй ЦК-гай Генеральна секретарь тэмдэглээ гээд ЦДФэй телепрограмма тэмдэглэнэ.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын шатын дүнгүүдые хангалтатай гэхын аргагүй, бэелүүлжэ байhан политикаяа США-гай шэнээр хаража үзэтэрнь ушар байдал хүбилхагүй байна гэжэ Москвада тэмдэглэгдээ гээд американ «Нью-Йорк таймс» газетэ батална. Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта туйлахын тула США замбуулинай буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээхэ талаар шэнжэлгын хүдэлмэрээ болюулха зэргэтэй гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

ОСВ-2 тухай договорые эсэслэн баталалгые хойшолуулжа, США буу зэбсэгүүдые хизаарлаха, хороохо хэрэгые бурруу hүргэлгын замда гарапан байна гэжэ Москвада дахинаа тэмдэглэгдээ гээд «Лос-Анджелес таймс» газетэ бэшэнэ. Тиин түрүүлэн доотолго хэхэ американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхолго стратегическэ ба ядерна буу зэбсэгүүд тухай хөөрэлдөөнүүдые тон хангалтагүй байдалда оруулаан байха юм.

Улаасхоорондын олохон асуудалнуудаар, тэрэ тоодо Вашингтоной түсэблэжэ байhан «одото дайн байлдаанууд» тухай асуудалаар совет-баруун германиин уулзалгада хабаадагшадай hанал бодол тудалдаа гэжэ Англиин «Таймс» онсолон заана.

Франциин «Юманите», «Котидьен де пари» газетэнүүд энэ уулзалга тухай материалнуудые дэлгэрэнгүгээр толилбо.

Улаасхоорондын түгшүүрилые hуралуулха хэрэгые консервативна болон хархис бүлэгөөрхид дураа гутан буруушааhан байгаа гээд совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглэбэ гэжэ Нинрэй «Хараши» газетэ бэшэнэ.

Амгалан гуримаар зэргэ оршон hуулгын гол ёhонуудые бэеэ дааhан байдалаа хүгжөөхэ гэhэн арадуудай эрхые сахин хамгаалха хараа бодолтой байhанаа Советскэ Союз үшөө дахин мэдүүлбэ гэжэ Сириин «Тишрин» газетэ мэдээсэнэ.

Мүнөө үсын дэлхэй дээрэхи түгшүүрилтэ байдалда уулзалгада хабаадагшад гол анхаралаа хандуулhан байгаа гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ тэмдэглэнэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүргаалнуудпаа ёhотой тобшолол хэнгүй, Европодо «шэнэ дай» үүдхэхэ тухай шоуса бэшээр, убайгүйгөөр мэдүүлжэ байдаг хүсэнүүд дэлхэй дээрэ, тэрэ тоодо ФРГ-дэ бии гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ мэдэгдэнэ.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ХОЁРДОХИ ШАТА

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүд түшаа США-гай делегацитай хэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдэй хоёрдохи шатые үнгэргэхын тула СССР-эй делегаци эндэ ерэбэ.

Делегацие толгойлогшо В. П. Карпов хөөрэлдөөнүүдэй эхилхын урда тээ мэдүүлгэ хэхэдээ, замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргалые зайсуулан сараха, газар дээрэ тэрэниие бүтээлгые болюулха тухай асуудал совет-американ харилсаанда, бүхы улаасхоорондын байдалые hайжаруулгада шухала удха шанартай асуудал болоно гэжэ тэмдэглээ. Эдэ хөөрэлдөөнүүдhээ арад зон эли бодо үрэ дүнгүүдые хүлеэнэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, мүнөө бүмбэрсэг дэлхэй буу зэбсэгүүдые үзэгдөө дуулдаагүй үргэн ехэ хэмжээнтэйгээр бүтээлгын боломж дээрэ ерээд байна гэжэ М. С. Горбачев тэмдэглээ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«Одото дайн байлдаанууд» тухай американ программа гэхэ гү, али замбуулинай буу зэбсэгүүдые бүтээжэ, дэлгэрүүлэн тарааха гэhэн программа ядерна дайнай hүжэрэлгын аюулые улам дэбэргэнэ, буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар үгээ ойлгосохо хэрэгые таhалдуулна.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула, СССР-эй болон США-гай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөе hуларуулхын тула, уласхоорондын аюул гүй байдалые тогтууритай болгохын тула совет тала өөрhөөнь дүлдыдаhан бүхы юумэ хэнэ гэжэ В. П. Карпов мэдүүлээ.

США-гай делегаци тай хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлжэ, бүтэмжэтэй hайн шинджэбэринүүдые абахын тула СССР-эй делегаци Женевэ ерээ бшуу.

БАГДАД. hүүлэй үедэ Иракай авиаци Тегеранай зарим районуудые ракетээр буудаба гэжэ Иракай сэрэгэй командованиин түлөөлэгшын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Майн 27-до Иракай аг

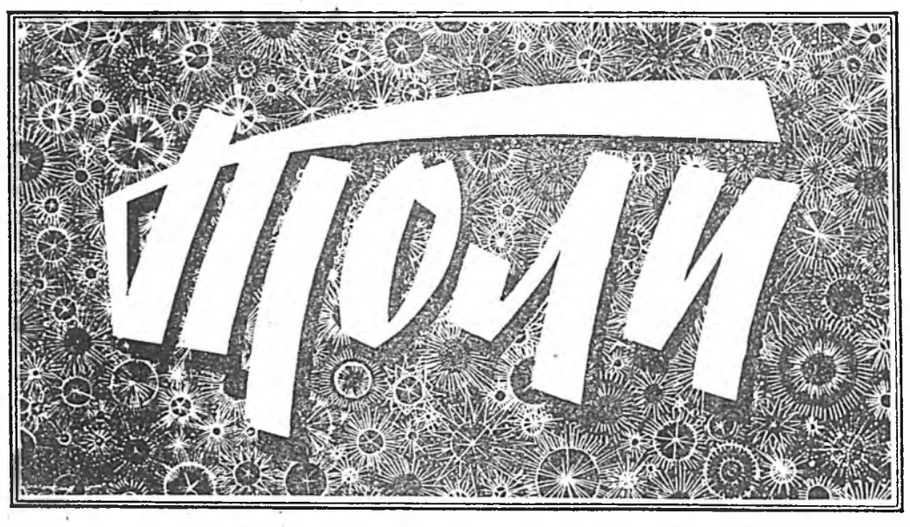

Вл. НАМСАРАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Татагдаа һэн хойноо
хэзээ нэгэнтэл
Таанигдаха ушартай
номын хүбшэ.
Тэртэдэн ниндэһэн
шуумар һурша
Тудаха ушартай
һур сагаалса.
Сэдьхэгдээ һэн хойноо
хэзээ нэгэнтэл
Соностохо ёһотой
эрын үгэ.
Сэнтэ удхаараа
сэгнэгдэхэ удхань
Сохом зэдэлхэ
зүрхэнэй долгилсо.

* * *

Майлын игаабари дулааида,
Мэзэхэйхэн элшэтэ нараида
Сэдьхэл дүүрэнхэн
зоргоидоо,
Сэнгэжэ тэнюун һуухадаа,
Даоааная арын һүүдэртэ,
Дэлхэйн саадахи сэбдэгтэ
Дааражa яоаһан зоннне
Дааманхан һапаандаа
сэдьхээрэ...

* * *

Гэрэлтэ наранай
Гэгээрээ һайхан туяан
Бүхэн залирба —
Бууба даа боро хараан.
Бүрэнхы оршоно.
Бүдэхи бүхы абяан.
Эльгэн дэлхэйе
Эзэлнэ боро хараан...
Бүрилдоогүй һанал —
Бүүдэгэрхэн боро хараан.
Бирагүйхэн бодол —
Бараагүйхэн боро хараан.

* * *

Альбан зантанине
Аргагүй үдхөөһэн
Албан газарай
Ара үүдэ хаажархия.
Ажалуудалдаминай
Аягүй болоһон
Абари зангай
Адаг муус хаяжархия.

* * *

Һайшалһыеш
Һони һүргэн анхарһаншье
һаа,
Ехэдээ бол,
Ехын тэдыдэ гээд
марталайб.
Һай хэһыеш
Һанажал ходо ябахадаа,
Сэгнэн сэдьхэлыеш,
Сарюун хүсэлоо
хүошэлэнхэйб.
Муушалһыеш
Мүр һүргөө анжарһаншье
һаа,
Егтолоо бол,
Ерын тэлыдэ гээд
марталайб.
Муу хэһыеш
Мартаагүй одоо ябахадаа,
Муулар пэхэнгүй,
Маргангүй үнн
хүлисэнхэйб.

Мүнөөдэр—Үхибүүдые хамгаа

улаасхоорондын үдэр

ҺАЙНТА ДА
БАГШАМНІ

Юрэнхы эрдэмэй һургуули дүүргэжэ, аттестат абахаяа байгшадта һүүлшын хонхын хэдыхэн лэ хоног үнгэрбэ. Энээхэн классайхидта наһан соонь мартагдахагүй, жэнгирээгээр багшанарыньшье мартагдашагүй даһан байха. Юундэб гэхэдэ, эсэгэнь мэтээр оролдоһон багшанар шабинартаа лонгүй яаха юм?

Би Улаан-Удын 37-дохи һургуулида һурадаг эгээл дуратай багша, мүнөө жэлдэ арбадахиа байһан классай хутэлбэрилэгшэ Евгения Борисовна щикова тухай хөөрэхэ гээ һэм.

Евгения Борисовна ород хэлэ ба литература Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гурэнэй университ **һайнаар** дүүргэһээр тиимэшье удаан болоогүй. Э классынь хадаа дунда һургуули дүүргүүлжэ гаргаа һан түрүүшынь класс гээшэ.

Һүүлшын хонхын баяр ёһололдо зорюулагдаһа лай болоходо, яатараа сэдьхэлынь доһолоо гэшэ дээгүүрнь һубариһан һаруул нулимса имагтал ар хидай бэшэ, харин баранаймнай сэдьхэлэй х дайраа.

Тезд багша уярангүй яахаб! Энэ классые өөдл гэжэ хэды оролдооб, хэды тэмсээб... Зарим хэхэдэ, класстаяа хамта сэдьхэлээ зобожо, хэн н жалтада урмашан баясажа ябаа. Шабинарынь һүр хахасажа ошоходоо, багшынгаа ажалые ёһотоо байха.

Евгения Борисовна—угаа анхаралтай, хүхюун з хан сэдьхэлтэй багша. Тэрэ хадаа шабинарайнга хани нүхэр юм.

1984 ондо Евгения Борисовна һургуулидаа б комсомолой эмхиин секретарь байгаа. Мүнөө районой багшанарай комсомолой эмхиин секрета

Багша ямар гоёор хэшээлнүүдээ үнгэргэдэг б лэнэй грамматикын эгээл һонигүй, эгээл хүшэ Евгения Борисовнагай ашаар тон бэлэгэр. мартагд хадуургдашадаг лэ. Литературын асуудалаар лекц ень шагнаһан һайт! 45 минутын хэшээл нэгэ үнгэршэһэн шэнгеэр һанагдаха. Евгения Борисо ламжаар Лопахинай (А. П. Чеховэй «Вишнит сад ровай (И. С. Тургеневэй «Эсэгэнэр ба үри хүүг хүшэр образуудые шэнжэлжэ, мүүһаа һайнине нэй гүн сэдьхэлэй мэдэрэлнүүдые ойлгожо. ө наашые хамгаалан арсалдажа һуранабди. Литер ройнуудые шэнжэлхэдээ, имагтал **өөр өөрынг** үгэжэ, **өөр өөрынгөө** бодолые ама́н үгөөр гү, а дээрэ номой бэшэ, тон лэ **ооһэдынгөө** үгөөр гарга гээшэ бага бэшэ. Багшынгаа хэшээлнүүдһэ хэ тай, һонин зүйлнүүдые олодог гээшэбиди! Юр нэй хэшээлнүүд намда хэзээшье мартагдахагүй.

Иимэл бэрхэ, ехэ юумэ мэдэхэ, тэрэнээ шаби һайнаар дамжуулжа шададэг хадаа Евгения Борис шанарайшье, һурагшадайшье дүнда тон ехэ ө лонхой.

Энэ багшые эгээл бэрхэнүүдэй нэгэн гэжэ бих лаар сэгнэдэг болоһон түрэлхидэйшье зүгөөс баясхаланга үгэнүүдэй хэлэгдэжэ байһые би шагнаа һэм.

Гэрэлтэжэл ябаха хододоо,
гэрэлтэхэл шухала хаанашье,
Гэрэлтэ—юунэйшье болоо һаа,
һүүлшынгээ удэрэй өөор хүсэ

гэһэн В. В. Маяковскиин үгэнүүд манай Евгения гай шэнжэ шанарые юунһээшье үлүүгээр эгээл зохимоор үгэнүүд гэхэ байнаб. Юундэб г багша бухы сэдьхэл эрхэзэ дуулыень бидэнэ

Багшын мэргэжэл шэлэжэ, үргажа ябаа үеэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ—эгээл нангин һайхан юумэ гөө зорюулхаяа байгшадта амжалта хүсэхэ эр Евгения Борисовна шэнги, сэхэ сэбэр. ухаатай, тойнууд ябыт гэжэ захиха дуран хүсэнэ.

Е. Б. Гребенщикова шэнги халуун эрхэтэй, үнүүд манай ажабайдалда бүри олон боложо б тал иимэ хүнүүдтэй хамта манай юртэмсэ дэлэ дал хамгаалжа, бүгэдын жаргаха коммунис б гуулжа шадахалди. «Энэ хүнтэй разведкэдэ х — гэжэ дайн соо иимэл хүнүүд тухай хэлдэг б

Би үшөө нэгэ жэл турэл һургуулидаа һурагаб. гээ жэл»—гээд халаглахаар. Гэбэшье, үшөө т туршада дуратай багшынгаа хэшээлнүүдые шаг байхаб. Тиигэжэ литературын гоё һайхан з аяншалдаг байхабди. Ажабайдалай зоболондо Андрей Соколовтой (М. А. Шолоховой «Хүнэй Кондрат Майданниковтай ба Семён Давыдо тазар хахалагдаба»), олондо танил болоһон б рэйнуудтай уулзахабди.

Һурагша ябаһан хаһадамнай мантай ушарһ дааа, Евгения Борисовна!

Римма ЦЫРЕМ
Улаан-Удын 37-дохи
9-дэхи класс

НОМО АХЫН ДҮРБЭН ОРДЕН

Дүлэтэ ажалтуудэй баатарнууд

НАРАЙ гүлгэдөө бүлсылгэһэн уляангирай мүшэрхэнэй сонхын шэл шэрбэхые хаража, Номо Ноготхоевич нэгэ утаар татан, һанаа алдажархиба. Тэзд уданшьегүй үршалаатаһан боро шарайдань миһэрэлэй тэмдэг бии боложо:

— Үшөө нэгэ хабар ерэбэ даа... Наһан ошожол байна. Тезд яахаб..,— гэбэ. Тиигээд гэнтэ юушьеб һанажархиһэн хэбэртэй, абяагүй болошобо. Гэбэшье һанаандаа оруулһан юумэеэ зосоогоо багтаабагүй —аалихан хоолойгоор хөөрэжэ захалба...

* * *

— 1945 оной майн һайманай үглөө һэн. Эгээл мүнөөнэйхидэл, модод гүлгэлжэ байгаа... Берлинскэ зооперкые абалгын байлдаанда эзһэжэ һуугаабди. Сэдьхэлдэмнай хүлгөөтэй, һүниндөө зүүдэшье манаха хабагүй, зоопарк соо хаанашьеб шара шубуунай һүхирхые шагнан, үүрэй толонике үгтаа бэлэйбди... Уданшьегүй автомат бүүнууд эжэ эхигүй таршаганалдаба... Сэрэгшэднай байлдаанда эбтэйгээр орожо, зоопаркын ехэ талмайе яһала түргэн сүлөөлбэбди. «Освобождение» гэжэ фильм соо энэ байлдаан яһала этигэмээр харуулагдаа гэжэ һанагшаб... Тэрэ үедэ... Автомадаа үбсүүндээ няан, шэнгэхэн һөөгүүдэй саагуур хорон байжа, дайсадтай буудалдахадаа, ямар мэдэрэлдэ эзэлэгдэн ябаһанаа мүнөө хүсэд һананшьегүйб. Буугай абяаньаа зүрхэеэ дэлбэртэрээ сошоһон амитад лэ хайратай байгаа. Хоёр тугалаа «сүүмхэлһэн» кенгурушье бидэндэ туласа гүйжэ ерээ һэн лэ! Ай зайлуул! Юрэ бусын тэрэ амитанние хаража үзөөгүй заримашуул сошожол абаабди. Буугай һомондо дэмы дайрагдана аа гү гэжэ хайрлаад, тэрэнииие барижа, ара тала руу эльгээгээ бэлэйбди.

Үглөө һүнинь позициэа лойруулжа, бүхэлэлтэ хээд һуужа байтарнай: «Бодогты!» гэһэн захиралта үгтөө. Тиигээд лэ капитуляци тухай соносхогдоо...

Толто зүрхэеэ сээжэдээ багтаажа ядатараа баярлаһан тухайгаа Номо Ноготхоевич хэлэбэгүй... Дайнай һүүлшын үдэрнүүд тухай иимэ юрынхеэр хөөрэжэ болохо юм аал гэжэ һанаһандаа, ветеранай шарайе сэхэ гэтэн харанаб. Аалихан хоолойнь үлэ мэдэг бүдэхир болохые, уралнуудайнь шэшэрхые харахадаал, тэрэнэй айхабтар ехээр сэдьхэлээ хүдэлшөөд һууһые ойлгобоб...

* * *

Дайнай урдахи амгалан жэлнүүдтэ залуухан Номын ажабайдалда тиимэ гэхээр юрэ бусын ушарал үзэгдөөгүй гэхэдэ болохо юм. Сэлэнгын аймагай Темча һууринда оршодог хүдөө ажахын техникумые бараг һайн дүүргээд, Эрхүүгэй финансово-экономическа институдай рабфагта һуража байгаа. Ондоогоор хэлэхэдэ, юрын лэ, тон амгалан мэргэжэл шудалжа, зондо туһатай ажал хэхээр залуу хубүүн бэлдэжэ ябаа. 1939 оной сентябрь һарада тэрэ сэрэгэй албанда татагдаба. Примори эльгээгдээд, эрхим сэрэгшэдэй тоодо албаяа түгэсхэхээ байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээ. Тиигээд лэ Комсомольск-на-Амуре хотодо офицернүүдэй һуралсал найман һарын туршада гараһан юм. Тэрэнэй удаа лейтенант Оглобиниие абаһаар фронт эльгэбэгүй — дайнда мордохоёо байһан залуу сэрэгшэдые бэлдэхэ захиралта үгтэһэн байгаа. Тиихэ үедэ Сибирьтэ полкнууд. дивизиннүүд яаралтай түргэнөөр эмхидхэгдэжэ, хойно хойноһоо фронт эльгээгдэжэ байгаа.

Номо Ноготхоевичой сэрэгэй билет соо «Сэрэгэй албан» гэһэн хүсэнэгтэ «1939 оной сентябрь һараһаа 1946 оной июнь һара болотор» гэжэ тодоор бэшэгдэнхэй. Харин «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудта байлдаануудта хабаадалга» гэһэн хүсэнэгтэ «1943 июнь һараһаа 1945 он болотор» гэжэ тэмдэглэгдэнхэй.

Тиимэл даа. Сибирьтэ албаяа амжалтатай үнгэргэжэ байбашье, лейтенант Оглобин фронтдо эльгээгдэхэ болзэроо тэсэжэ ядан хүлеэдэг һэн. Сталинград шадар түүхэтэ туладаанай боложо байһан үедэ тылдэ байхань залуу офицертэ хэсүү һааб даа. Одоошье ахалагша лейтенантын нэрэ зэргэтэй боложо, һургаһан сэрэгшэдээ дахуулжа, 1943 оной июль һарада фронт мордоо бэлэй. Орловско-Курска дүхэригэй агууехэ тулалдаан тиихэдэл нэржэ байгаа...

Стрелково 260-дахи дивизиин 1026-дахи полкдо ротые даажа, дайшалхы замаа тэрэ эхилээ. Фашис булимтараг-шадые хилэ тээшэ түрилгын байлдаануудта, Варшава хотые сүлөөлбэлгэдэ, Берлиниие абалгада, Эльбэ мүрэнэй эрьедэ союзна армиин сэрэгшэдтэй уулзалгада хабаадаа. Илалтын үдэрэй мандатар, буугаа мүрһөө абаагүй гэжэ хэлэхээр юм.

...Эрэлхэг сэрэгшэ, капитан Оглобиной дайшалхы замые эгээл тодоор зураглаха гэбэл, фронтдо абаһан үндэр шагнал хайранууд тухайнь онсолжо хөөрэлтэй гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, Номо Ноготхоевич аяар дүрбэн ордендо, олон тоото медальнуудта хүртэһэн хүн. Тэрэ тоодо Улаан Одоной, Александр Невскиин, Богдан Хмельницкиин III шатын орденуудаар дайнай газарта шагнагдаһан байна. Александр Невскиин, Богдан Хмельницкиин орденуудые онсо үндэр, имагтал полководецуудай шагнал гэжэ тооложо заншанхай гээшэ аабзабди... Эдэ шагналнуудта яажа хүртэһэн тухайгаа Номо Ноготхоевич тон юрынхеэр, олон үгэгүйгөөр хөөрэжэ үгөө һэн.

ТҮРҮҮШЫН ОРДЕН

— 1943 оной декабрь һарада, Шэнэ жэлэй урдахана иимэ ушар болоһон юм,— гэжэ Номо Ноготхоевич хөөрэнэ.— Фашистнарай галзуу эсэргүүсэлтые һурин, Вислын эрьеэр баруулжаа дабшажа ябаабди. Эхэ оронойнгоо нангин газарай алхам бүхэниие фашистнарһаа сэбэрлээд ябаһан бидэнэй һанаа сэдьхэлшье һэргэлэн һэн бэзэ... Полкымнай штабай начальник, подполковник Свиридов бидэндэ тусхай даабари үгэбэ. Добтолгынгоо урда тээ тагнуулай мэдээсэлнүүдые шалгахын тула «хэлэ» асэрха хэрэгтэй байгаа. Немецүүдэй позицинуудаа бүхэлһэн гээшэнь! Дзодуудаар бэеэ хүреэлхэнээ саана адага түмэрөөр арбан хоёр хаалта тухеэрээ. Хаанашье гэшхэ — минэнүүд...

Хожомынь тодолжо үзэхэдэм, Варшаваһаа тээ хойнохоно ябаһан байгаабди. Дахуулжа ошоһон взводтомни 15 хүн ябаа. Хэды хүшэр байгаашье һаань, «хэлэ» асаржэл һалаа һэмди. Харин үглөөнь фронтын линиие һэтэлжэ, добтолгодо орообди. Тиигэжэ Улаан Одоной орденоор шагнагдаа бэлэйб.

ХОЁРДОХИ ОРДЕН

— Варшаваһаа саана немецүүдэй танкова, ябаган сэрэгүүдтэй уулзаха үедэмнай миний ротодо ехэ муу участок дайралдашаһан байгаа — намагтай, абар-табар бургаанатай газарта позиц тухеэрхэ баатай болообди. Немецүүд бидэниие мэхэлхэ гэжэ шиидээ. Сэхэ урдамнай бултаараа сбоорогдоһон хэбэртэй болоод, гол хүсэеэ хоёр тээшэнь хубаарилжа, бидэниие бүһэлхөөр забдаба..,— Номо Ноготхоевич иигэжэ хөөрэхэдөө, сэдьхэлээ ехэ хүдэлбэ янзатай, дайсанай, өөһэдынгөө сэрэгшэдэй эзэлээд байһан позицинуудые саарһан дээрэ зураража оробо. — Дайсанай мэхые таажархиһан тула «ара талын айлшаниие» зохидоор үгтахыень захирбаб. «Абаргадамнай» орошоһон дайсаннаа нэгэниньшье хүлөөрөө ошоогүй. Иигэжэ хосорһон дайсаднай тусхай һуралсал гараһан, аһан шунахай золигууд байшоо—зүүжэ ябаһан нэрэтэ медальнуудыень суглуулжа, командованидаа тушаагаабди. Эчэ байлдаанай түлөө Александр Невскиин орденто хүртэһэн хүм даа...

ГУРБАДАХИ ОРДЕН

— Энэ ушар аяар Померанида, 1945 оной февраль һара соо болоһон юм. Дайсанаа «һуеы» дээрэнь гэшхэн намнажа ябаабди. Нэгэтэ үдэшэлэн штабай начальник урдамни нютагай карта дэлгэжэ, хоёр взвод даалгаад, дайсанда бүхэлэлтэ хүүлэхэгүйемни захирба. Харанхы һүни дайсанай блиндажуудта добтолон орообди. Үглөөгүүрнь һолоомон бухалнууд соо нюугаатай байһан хэзр буунуудыень дайлан абаабди. Хойноһоомнай бидэнэй полк, һүүлээрнь бухы дивизи дэбшаа.

Һандаргагдаһан нэгэ һууринда үглөөдэрнь дутэлөөбди. Тэндэ немецүүд баһал шэнга бүхэлэлтэ тухеэрээд байгаа. Тэрээндэнь дутэлхэ ямаршье арга олдохоор бэшэ шэнги һэн. Свиридовтэй картаяал харанабди. «Альга дарама» нуурай тосхоной дэргэдэ байхые обёоржархибоб. Тэрэл нуурай удхэн ожорһон соогуур ябажа, 30 хүн дайсанай ара талада гараад, гэнтын сохилто хэзбди. Частьмнай мүн лэ добтолгодо ороо. Немецүүдэй позицние тиигэжэ эзэлээ бэлэйбди.

Богдан Хмельницкиин гурбадахи шатын орденоор тиихэдэл шагнагдаа бэлэйб...

ДҮРБЭДЭХИ ОРДЕН

Номо Ноготхоевич абяагүй болошобо. Энэ абяагүй байлгань ямар хүндэбі Гансашье орденуудтай бэшэ, мүн «Варшавые сүлөөлэлгын түлөө», «Берлиниие абалгын түлөө», мүн үшөө хэдэн медальтай, Верховно Главнокомандалагшын баярай үнэмшэлгэнүүдтэй гэжэ түрэлхидынь намда хөөрэһэн байгаа. Харин өөрөө Номо Ноготхоевич энээн тушаа хөөрэнэгүй. Зүгөөр тэдэ баярай хуудаһануудые, мүн дүрбэ дахин шархаталаһан тухай справкануудые «һонирхоо хадаа харыш даа» гэһэндэл, дуугүй урдамни табижархиба. Өөр тухайгаа олые хэлэхэ дурагүйень хөөрэлдөөнэйнгөө эхинһээ ойлгоо һэм. Гэбэшье хараалта дайнай үдэр бүхэниие һанахань ветеранда хүндэ байна гэжэ хусэдөөр мүнөөл мэдэрбэб.

Мүнөө амгалан байдалай ажана тэнюун жаргалые эдлэжэ, долоон хубүүд, басагадые хүн болгожо, арбан долоон ашанарайнгаа амтатайе мэдэржэ байһан хүндэ дайн тухай һанаханьшье хүндэл даа. Энээниие хэн, юрэдөө, зуб ойлгохогүйб?!

Хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ һүүлшынгээ, дүрбэдэхи орденние Номо Ноготхоевич намда харуулба. Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын орден тэрээндэ һаяхан, Илалтын 40 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдтэ барюулагдаа ха юм.

А. ПОЛИТОВ.

Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

АРХИ—АМИ НАҺАНАЙ ДАЙСАН

ХАТУУ ХАРАТАЙ ХАНИЛААД...

Архидалга ба алкоголизм манай обществын ажабайдалда тэсэшэгүй зүйл гээшэ гээд совет хүнүүдэй диилэнхи олонхидынь нэгэн һаналтайгаар тооломо гэжэ «Архидалга болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол дотор тон зүбөөр хэлэгдэнхэй байна. Тус документые ехэл анхаралтайгаар уншаха, танилсаха зуураа, манай гүрэн түрын энэ асуудалые зүбөөр шиидхэжэ, хараалһан хэмжээнүүдээ үрдынхиһаа хангалтатайгаар дүүргэхэ байһандань найданаб. Өөрөө би хуушанай коммунист, ажалай ветеран хүнби. Урданьшье, мүн мүнөөшье архинша хүнүүдые үнэн сэдьхэлһээ үзэн ядадаг, тэдэнтэй эрид хатуугаар тэмсэхэ гэжэ оролдогшоб. Үндэр наһатай боложо, пенсидэ гаранхайб. Мүнөө 72-той болоод ябанаб. Түрэл нютагтаа колхозой түрүүлэгшээр, түрүүлэгшын орлогшоор, бригадираар, адуушанаар, хонишоноор ажаллагдаа. Энэ наһан соогоо олохон юумэ үзөө, хараа гээшэ бээзб. Тиимэһээ архидалгые манай совет социалис обществодо аргагүй харша аад, хохидол үзүүлдэг, эбсэшэгүй дайсаниинь болоно гээд хэлэхэ байнаб. Тэрэниие муушалан дэлхэйн арадуудай хэлэн дээрэ адли тэгшээр хэлэгдэһэн сэсэн үгэнүүд олон байдаг.

Архиншын үгэ —
үгэ бэшэ,
Арааты хатар —
хатар бэшэ.

гэһэн түрэл буряадайнгаа оньһон үгые зүбтэйдэ тоолон ябанаб. Энээхэн хоёр мүр соо ямар ехэ бодол багтаад байна гээшэб? Сэсэн мэргэн үгэнүүдэй удха шанарые сэгнэн хэлэхэнь бүришье бэрхэтэй.

Удын сомоной Советдэй манай Баруун-Хасууртада хамта дээрээ 90 шахуу үрхэтэ айл ажаһууна. Тэдэнэй диилэнхи олониинь түрэл совхоздоо малшадаар, механизаторнуудаар ажаллана. Ажахынгаа ашаг олзо улам дээшэлүүлхын түлөө абьяастай шангаар хүдэлжэ, олоной магтаалда хүртэнэ. Тэдэнэй тоодо Ажалай Алдар Соёлын III ба II шатын орденто. партиин обкомой гэшүүндэ кандидат Г. Бимбаев, түрүү һаалишан А. Левукова, механизатор Н. Бадеев, бусад ороно.

Гэбэшье. манай Удын совхозой Баруун Хасууртын отделени дотор архиин жолоо барижа, ажалай журам эбдэһэн, нютаг нугынгаа хүн зоной шүүмжэлэлдэ нэгэтэ бэшэ хүртэнэн, энэ муу муухай ябадалаа орхихо дурагүй хүнүүд үшөөл дайралдана. Тэдэ хэд бэ гэбэл, Александр Дарбалаев, Гомбо Найданов гэгшэд болоно. Үшөө тиихэдэ механизаторнууд А. Д. Самбаев, М. Н. Голованов, А. А. Яковлев гэгшэд тракторнуудаа хаяжархёод, нэгэ-нэгэ халаанай туршада май һарын эхэр «хатуу харатай» ханилһанайнгаа түлөө 63-аад тухэригэй ялада унаба. Ялашье гэхэдэ яла, ялын мүнгэн түлэгдөөд һалана бээз. Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухарһаниинь дээрэ гэжэ урданай үгэ бии гээшэ. Үдэр бүри «хахадые» даражархёод, архинша гэжэ хэлүүлжэ ябахада, ямар гээшэб?! Нүхэдтөө, гэр бүлэдөө, хүн зондо хүндэгүй, дорой болохоһоо муухай юун байхаб. Иигэжэл хүндэ тоолгохоёо болишоһон, хуха нуга хэлүүлжэ, нэгэндээ нэтэршэһэн зонтой эрид шангаар тэмсэхэ саг ерээ.

21 наһа хүрөөгүй хүнүүдтэ али бүхы архи худалдалгые хаа хаанагүй хорихо хэрэгтэй гэһэн бодол тон зуб. Юуб гэхэдэ, зарим газарнуудта, мүн манайшье нютагта эдир хүбүүд, басагаднай арбан класс дүүргэбэ, аттестат абаба, угаабабди гэхэ гү, али 18 наһатай хүбүүмнай сэрэгэй албанда мордохонь, үетэн нүхэдыень хэлэжэ, урижа, үдэшэлгэ хэхэмнай гэһэн хөөрөөн гаражал байдаг.

Гэхэтэй хамта, һүүлэй үедэ эхэнэрнүүд үри хүүгэдтэеэ сугтаа архи уудаг боложо захалаа. Энэ хэрэг, минии һанахада, ой ухаанда багташагүй ушар гээшэ. Эдэмнай «эхэ» гэһэн нангин нэрые бузарлана, хүүгэдээ хүмүүжүүлжэ, тэдээндээ һайн һайхан жэшээ харуулжа ябаха уялгатай зон аад, тэдэнээ муу муухай харгыда оруулжа ябаһан зон болоно.

Манай сомоной Советдэй харьяата газарай магазинуудта орожо ерэхэдэ, улаан, сагаан элдэб түхэлэй архинуудаг дээрэ жэрысэ табяатаи байдаг. Эдеэ хоол, конфетэ, эд бараан гэхэдэш, хургаараа даража тооломоор. Магазинда хилээмэнэй таһалдаад, үгы байхада. «Юундэ саг соогоо асарагдабагүйб?»,— гээшэб гэхэдэш: «Автомашина үгы байшоо» гэжэ харюусаха, харин архи гэхэдэл, автомобиль-хүлэг олдоһон лэ байдаг.

Түрэл Коммунис партиингаа Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй тогтоолнуудтай танилсаад байхадаа, манай Совет орон дотор архидалга ба алкоголизмые зайсуулха, архи нэрэлгые усадхаха талаар одоол олониитын һаналда хүрэмэ шиидхэхы хэмжэнүүд абтаба гэжэ ойлгообди, архидалгатай ямаршье ушарта эбсэшэгүй эрхэ нүхэсэл бухы коллективүүдтэ байгуулхын түлөө батаар хүн бүхэн тэмсэхэ бэлэ гэжэ ёһотоор этигэн найданабди.

Р. ДОРЖИЕВ,
Хорин районой Удын совхозой ажалай ба партиин ветеран, тусхайта пенсионер.

БУРЯАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

Монгол ороной мэдээжэ уран зохёолшо, шэнэ үеын уран зохёолойнь үндэһэ һуури табигшадай нэгэн Дашадоржын Нацагдорж амиды мэндэ ябаа һаа, һаял наяа шахаха һэн. Тэрэнэй олон тоото үянгын шүлэгүүд, поэмэнүүд, прозаическа зохёолнуудшье олон түмэн уншагшадай халуун анхарал татадаг. Тиимэһээл Дашадоржын Нацагдоржын зохёол өүтээлнүүдэй эрхим дээжые буряад хэлэн дээрэ оршуулжа, «Монгол һайхан орон» гэһэн гаршаг-тайгаар Буряадай номой хэблэлэй барлан гаргаһан ушар аха дүү арадуудай соёлой хөрилсаанда мартагдашагүй нэгэ баримта болохо байһандань баясамаар. Энэ ном соо хабсаргагдаһан шүлэг, поэмэнүүдые Монгол орондо ТАСС-ай корреспондентээр хэдэн жэлэй туршада хүдэлһэн мэдээжэ буряад поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов оршуулаа.

Манай корр.

П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

ХАТАРША, ГҮЙГӨӨШЭ ХҮЛЭГҮҮД, ХЭР БАЙНАТ?

Үглөөдэр, июниин 2-то, хурдан хүлэгүүдэй урилдаанай эзлжэтэ хаһа нээгдэхэнь. Уран шүлэгшэдэй дүүлан магтадаг үзэсхэлэнтэ байгаалитай Дээдэ-Онгостойдо оршодог республиканска ипподром дээрэ хатарша, жороошо, гүйгөөшэ хүлэгүүдэй шүрбэһэлиг хүнгэн хүлнүүдэйнь хурса туруунуудай түбэрөөн дахинаа зэдэлжэ, агта хүлэгтэ дуратайшуулай анхаралые татахань гээшэ. Урилдаанай спортивна моридые үсхэбэрилдэг ороной түрүү заводуудай. Московско, Брянска болон Ульяновска областнуудай агта хүлэгүүд үглоодэр ипподром дээрэ шандааһаяа харуулха юм. Мүн лэ республиканска ипподромой шодоогуудд, жолоо баригшад удаан һорилһон хатарша, гүйгөөшэ олон хүлэгүүдэй мүрысөөнүүдтэ табиха.

Хүлэгүүдэй урилдаанай шэнэ хаһада бэлдэлгын үедэ үүлтэр һайтай морид ипподром дээрэ тусхай һорилго гараһан байна. Жэшээлхэдэ, Хүрбын ОПХ-гай, Хяагтын совхозой, Байгалай ажахын, Изалгын ОПХ-гай, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, «Эрдэм» совхозой хүлэгүүд ипподром дээрэ һорилго гараа.

Хүлэгүүдэй урилдаанай шэнэ хаһа яһала олон, мүрысөөнүүд эмхидхэхээр хараалагдана. Амаралтын үдэр бүхэндэ ипподром дээрэ хүлэгүүдэй туруунуудай түбэрөөн зэдэлжэ байха.

Үглоодэр нээгдэхэ мүрысөөндэ мэдэжэ шодоогуудд, жолоо баригшад мэргэжэл шадабаряа харуулха. Эдэ хадаа Бүхэроссийн болон зонын мүрысөөнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ илаһан Н. Кузнецов, спортын мастерта кандидат М. Аверкова, нэгэдэхи разрядтай О. Серебрякова болон бусад болоно.

Брянска областиин Локотско мориной заводһоо асарагдаһан хатарша ород үүлтэрэй «Повод» азаргын жолоо Н. Кузнецов бариха юм. Манай ипподром дээрэ «Повод» 1600 метрэй зайда 2 минута 10 секунда саг харуулаа. Энэмнай ехэ һайн саг гээшэ. Урилдаанай шэнэ хаһада энээнһээ һайн саг харуулха гээшэ гү! Агта хүлэгүүдэй урилдаанда дуратайшуулай энэ мүн бусадшье асуудалнуудта һаяын сагта харюунууд олдохо байха.

Ипподромдо ерэжэ, агта хүлэгүүдэй урилдаануудые харыт. Мурысөөнэй үедэ урдахи жэлнүүдтэй тотализатор хүдэлхэ, хабаадахада яахаб!

В. ДАНЕЕВА,
республиканска ипподромой үйлэдбэриин таһагые даагша.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08 зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52 секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58 культуры и школ — 2-60-21 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2 67 81 корректорская—2-33-61 выпускающие— 2-35-95 отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательст, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 33. Н-01869. Заказ № 126 Индекс 04649.